

JASENOVAC
LINTHICUM
SUMMER
2001

roll

date

13

7.6.01

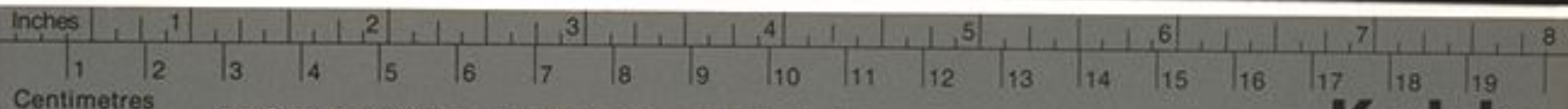
© The Tiffen Company, 2000

KODAK Gray Scale

Kodak
LICENSED PRODUCT

A 1 2 3 4 5 6 **M** 8 9 10 11 12 13 14 15 **B** 17 18 19

KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak
LICENSED PRODUCT

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

PAPER

- # 260 brochure on anti-Semitic exhibition "Židovi" in Zagreb, Croatia
- 148 notebook w/ names and numbers of IIIc/Jasenovac camp (apo book?)
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- typed, in Cyrillic letter
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- published in 1942 by Antifascistic Committee of
People's Liberated Yugoslavia
- * Same book of oral histories

K M L C

2

ON

ON

ON

1500

ON

ON

ON

ON

ON

ON

Prater

Lader

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

Wald

C

19. IX

Proble	71	71
Hader	65	65
Lural	81	81
Portera	54	54
Thom	36	36
Sepi	41	41
Shlad	16	17
Bonje	6	6
Urige	40	40
Emp	50	50
Lore	31	31
Tarla	74	74
met.	59	59
Okri	53	53
majet	58	58
odm	8	8

Sum $\frac{743}{744}$

744

	1/2	1/4	1/2	1/4	C
Lurch	13	12	13	—	—
Wid.	2	3	3	13	—
Ken	2	183	—	23	—
Bob	1	—	—	4	—
Paul	—	—	—	—	—
Michael	1	14	15	—	—
Lois	1/2	—	1	—	—
John	3	—	—	—	—
Mike	—	—	—	—	—
Ann	—	—	—	—	—
John	2	12	—	—	—
John	—	14	1	—	—
John	2	10	—	—	—
John	4	—	1	—	—
John	1	282	—	—	—
38					483
31					4

John 3rd 1st 4th

John 5th 1st 2nd

John 1st 2nd

842

20.8 1942

—	Gladioli	13	13
13	Gladioli	53	53
23	Gladioli	66	66
4	Gladioli	77	77
—	Gladioli	116	116
—	Gladioli	47	47
—	Gladioli	6	6
—	Gladioli	40	40
—	Gladioli	33	33
—	Gladioli	70	70
—	Gladioli	60	60
—	Gladioli	59	59
—	Gladioli	49	49
—	Gladioli	36	36
—	Gladioli	38	38
—	Gladioli	71	71
—	Gladioli	8	8

842, 1942

21. IX 1942

24	Babre	66	66
—	Shladist	12	12
—	stera	48	48
13	Lurak	75	75
—	Brjua	6	6
4	Edra	104	106
—	Kru	28	28
—	Shur	55	55
—	gic	42	42
2	sla	67	67
—	elac	37	37
—	flor	46	46
—	loru	36	36
—	shad	64	64
—	met	59	59
591	sept.	74	74
—	du	8	8

827	
46	46
873	875

8 43
 2 18

	W	U	L	C
Leak	7	14	10	-
Hodre	2	2	1	13
Lauapt	2	-	-	-
Krui	2	3	-	20
Verledic	-	-	-	-
Sijre	3	-	-	-
Badat	1	1	-	82
Kypp	7	5	1	144
Willems	-	-	-	-
Wilde	1	-	15	68
Wille	2	13	-	-
Wilde	-	-	-	4
Buise	1	-	-	-
Wille	4	1	-	2
Wille	1	2	-	-
Wille	-	1	1	-
	33	43	28	40

3 hertol. 1 poot 4 m draag 197

Wiedelid
 1 hertol. 1 poot 2 poot
 Wiedelid
 6 hertol. 1 poot

851

33
 40
 20
 40
 14
 82
 144
 68
 4
 2
 2
 40
 50
 68
 7
 95
 986
 99
 108

22.18 1967

33	Probo	64✓	64	
13	Shladite	13	13	
4	Lunk	77✓	77	
20	Anger	6	6	
	Ladum	104✓	104	
82	Kobu	55✓	55	
144	Prisav	18✓	18	
68	Calib	62✓	62	
	mant	55	55	
4	Sa. G. a	42✓	42	
2	stora	56✓	56	
	aptham	70✓	70	
	relax	36✓	36	
40	loraum	51✓	51	
	equa	48✓	48	
	math	59✓	59	
	stora	68✓	68	
	adum	7	7	
	ukim	95✓	95	

o. b. to m. l. a. n. a

~~X~~

851

986

99

99

1185

085

1185

	K	M	L	C
Zurich	9	11	11	—
Nader	2	3	1	15
Kamp	2	—	—	—
Sapir	3	—	—	—
Stine	2	3	—	10
bede	—	—	—	—
Kore	7	6	1	—
Amal	1	1	—	—
Koh	1	—	14	906
Trill	—	—	—	136
Teile	—	—	—	850
Koh	2	13	—	4
Bahn	1	—	—	—
Antara	4	1	—	2
Edson	1	—	—	—
Amal	4	—	1	—
	39	38	28	31

3 hot 1 prov 4 ridora

Nader

5 hot 1 prov 2 prov
1 hot 1 prov

1104

1004

C

23. IX. 1942

24. 10. 1942
Kladiste

12

15

10

200

136

850

4

8

31

1104

1004

C

24. IX 1962

—	Chled.	10	10
—	Buhr	68	68
—	Werk	73	73
4	Eden Bay	6	6
—	Eden Bay	45	45
13	Eden	94	94
1	Kohi	45	45
1	Kohi	50	50
—	Werk	1	1
—	Werk	38	38
8	Werk	45	45
—	Werk	53	53
—	Werk	42	42
—	Werk	40	40
—	Werk	51	51
—	Werk	30	30
—	Werk	52	52
—	Werk	6	6

149

779

r

	Th	U	L	Q	
Graduated	2	1	5		29
Hebber	1	1	—		34
Hayman	2	—	—	3	14
Habit	2	—	—	—	20
Hapton	2	—	—	—	—
Lewis	10	11	10	—	—
Esda	1	3	2	13	103
Quart	2	1	—	—	—
Refuge	2	—	—	—	770
Truman	—	—	—	—	110
Stair	1	1	—	5	646
Hider	1	2	3	—	—
Refuge	1	12	—	—	—
Refuge	1	—	—	1	—
Refuge	—	—	1	—	—

29

34

16

22

Wadsworth

3 hat. 1 prov. 4 in down

Bedford

4 hat. 1 prov. 2 prov.

Orlando

5 hat. 2 prov.

801

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

Hladote

820

25.18. 1942 Blantyre

129	Chladote	11	11
34			
18	balre	66	66
20			
3 103	urak	80	80
	ladron	99	99
779			
10	Portera	52	52
5 646	Bunge	6	6
	ulpe	43	43
	ruert	43	43
11	Kunz	37	37
	Bednals	55	55
	For	50	50
22	Clapton	80	80
	Choben	4	4
	Kurac	50	50
	Ueyon	42	42
	Wage	29	29
	Kohut	43	43
	Siel	1	1
	Sucht	24	24
	Whe	5	5

820

820

26.11

3

Bodni 69 69

— 35 Shlad 12 12

— 34 Zurel 101 101

— 46 Hadreny 97 97

— 110 Sufu 41 41

1 110 Anpui 5 5

— 110 Antara 49 49

— 704 Clapton 62 62

— Kruu 35 35

5 Arual 35 35

— 46 46

1 Thuree 62 62

— 29 29

— 43 43

15 77 77

— 5 5

— 2 2

770

770

844

	7/2	4/1	2	5	19	
Quadrant	2	1	5		34	Chlorocete
Herbar	1	1	—	3	18	herbar
Chapman	2	—	—	—	24	uncat
Wright	10	11	10	13	105	ladrum
Zurak	1	3	2	—	—	
Trade	2	1	—	—	—	
West	2	—	—	—	—	
Julia	2	—	—	—	—	
Wright	1	1	—	5	626	Wright
Chapman	—	—	—	—	—	
Wright	—	2	3	—	—	
Wright	1	12	—	—	—	
Wright	1	—	—	—	—	
Wright	—	—	1	—	—	
	29	31	16	22		

Woodrow

3 hat. 1 prov. 42 dots

Wright

4 hat. 1 prov. 3 prov.

Wright

5 hat. 2 prov.

801

	74	44	2	7	
Quadrant			5		29
Water	2	1	—		34
Chapman	1	1	—	3	18
Barre	2	—	—	—	22
Chapman	2	—	—	—	—
Liraok	10	11	10	—	—
Trade	1	3	2	13	103
Mount	2	1	—	—	—
Infir	2	—	—	—	—
Liraok	1	1	—	5	64.6
Chapman	—	—	—	—	—
Water	—	2	3	—	—
Chapman	1	12	—	1	—
Water	1	—	—	—	—
Trade	—	—	1	—	—
	29	34	18	22	

Woodrow

3 hat. 1 prov. 4 in darts

Adopted

4 hat. 1 prov. 2 prov.

Oral.

5 hat. 2 prov.

801

25.18. 1642 13 luntara

129	Shlodorte	11	11
34			
3 18	Coalre	66	66
22			
13 105	Lucal	80	80
2	Madru	99	99
479			
10	Portera	52	52
5 62.6	Bayer	6	6
	Sulphur	43	43
	Quart.	43	43
4	Quart.	37	37
	Bedrock	55	55
	Fire	50	50
22	Clapton	80	80
	Lockton	4	4
	Lower	50	50
	Upper	42	42
	Lower	29	29
	Upper	43	43
	Water	1	1
	Quart.	24	24
	Water	5	5
801		820	820
		3	

26.71

3	Proctor	69	69
— 35	Skid ^{Small}	12	12
— 34	Lumel	101	101
— 46			
5 15	Lodrum	97	97
—	Supe	41	41
— 110	Ampe	5	5
1	Proctor	49	49
— 70	Clapton	62	62
—	Kume	35	35
5	Ampl.	35	35
—	Low	46	46
1	Thorne	62	62
—	Proctor	29	29
—	Lokke	43	43
15	Luape	77	77
—	Proctor	5	5
—	Proctor	2	2

770

770

844

	22	41	2	1
Vokio	1	11	—	—
Sotera	1	1	—	2
Agosto	1	—	1	—
Loras	4	—	—	24
Umayu	1	1	—	39
Lurin	2	—	—	29
Thari	1	1	—	3
Sofa	02	1	—	—
Orust	3	1	—	10
Thari	—	8	—	3
Sofa	—	—	—	3
Thari	4	15	26	1
Loras	2	—	1	—
Agosto	2	—	1	—
Thari	—	2	—	—
	24	39	29	11

2 hel. 1 p...
 4 hel. 1 mil. 2 p...
 8 hel. 1 p... 1 mil...

794

Bohr
 24 Hladute
 39
 29
 12
 10
 3
 6
 4
 1
 2
 3
 407
 45

29. IX 1942

2	Balm	70	70
24	Shladite	10	10
59	Lurak	90	90
29			
3	12 Gostera	50	50
	10.4 Thure	29	29
	7.11 Kovacev	54	54
3			
3	6.6 me	46	46
1			
	42	42	
	11	11	
	2	2	
	3	3	
	407	407	

794

45

	Y	M	Z	t	
Lunch	10	10	21	-	Balm
Balm	-	-	-	3	Antera
Antera	1	-	-	1	Chadista
Chadista	-	9	1	-	Antera
Antera	2	-	-	-	Chadista
Chadista	4	-	1	-	Antera
Antera	-	2	-	3	Chadista
Chadista	-	-	0	-	Antera
Antera	-	1	-	2	Chadista
	16	22	23	6	Antera

Vadaw

3 hat. 1 prov. 4 in down

Vadaw

4 hat 2 prov.

stabil

6 hat. 1 prov. 1 sunb.

H29

t

30. IX 1942

- Balm 64 ✓ 6

3 Fortera 45 45

1 Phledusta 10 10

- Fortera 11 11

- Fortera 95 95

- Fortera 28 28

- Fortera 57 57

- Fortera 57 53

2 Fortera 11 11

6 Fortera 14 14

- Fortera 1 1

H1 2

3

ml.
H29

1. X 1942

Balre 69 69

Sklojute 8 8

Sotera 20 20

Witer 7 7

ural 106 106

ince 4 4

ruic 40 40

Albu 44 41

lone 26 26

Ar 32 32

odan 13 13

366

29

349

744

366

353

719

440

	K.	M.	L.	C.
Basilic	—	—	—	3
Lunch	3	8	20	14
Y/h	—	11	1	—
River	1	—	1	—
Joe	2	—	—	6
John	—	—	—	2
John	5	6	—	—
John	—	—	1	—
John	11	23	23	5

P...
 Jurkovic
 Brumator
 Hungry
 Sugie
 Bruce
 Hadam
 Hayst...

3 hat. 1 pool 5 1/2 2 1/2
 1/2 dyed

5 hat. 2 pool.
 1/2 dyed

5 hat. 1 pool. 1 unit.

388

C 3 1. X. 1942

Prado

11	Jurkovic	73	73
21	Ornauton	25	25
23	Huyen	75	75
64	Sufic	20	20
2	Bruce	29	29
-	Hodan	70	72
-	Hapts	64	61
5		353	

388

353

741

388

Wadeot

2 hat. 1 prov. 4 2 dora

Wadged

7 hat. 2 prov. 1 must.

Wadled

9 hat. 1 prov. 1 must.

2 hat. 2 must.

349 prov

657

Bahic

inter

blodiste

stera

dein

puir

ni

whic

voice

wooc

urak

my sa

ipic

rdan

stare

3

475

2. X. 1942

Babic	66	66
Tinter	7	7
Klodavci	8	8
2 dora Kodera	25	25
idun	78	78
Frund	39	39
ov. 1 mud ni	32	32
Whic	41	41
1 mud. voco	26	26
lino	27	27
unak	94	95
myca	3	3
ific	17	17
odan	9	9
done	3	3
	475	475

	Yd.	u	Y	C
Larab,	6	8	20	=
Su fir	-	-	-	-
Amrat.	-	-	-	-
Indi	2	1	-	-
Lauri	-	-	-	-
Ulay	-	-	-	-
Pine	-	-	1	-
Lin	-	11	1	-
Klu	-	-	-	-
St	-	-	-	-
Ulay	-	-	-	-
Patu	-	-	1	4
Yes	-	3	-	-
Kotani	-	5	-	-
Ulay	5	1	-	-
13	29	23	4	-

Hadrov

3 hat. 1 prov. 4 in dora

Hadghet

4 hat. 1 prov. 2 prov.

Ostabil

7 hat. 1 prov. 1 prov.

499

Polvi

Shled

Vinter

Intera

Ulay

Indi

Ulay

Su fir

Pine

Kotani

Ulay

Hadghet

Hadrov

Ulay

Indi

Lauri

Amrat.

Su fir

Larab,

C

G. X 1442

Bohri 67 67

Shled 8 8

Winter 8 8

Kutera 42 42

Kupit 63 63

Kuc 41 41

Kubic 20 20

4 Kupi 15 15

Kuc 13 13

Kuc 24 24

Kuc 12 12

4 Kupi 25 25

Kuc 84 84

Kuc 3 3

Kuc 10 10

Kuc 43 43

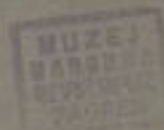
Kuc 2 2

Kuc 10 10

Kuc 5 5

Kuc 15 15

Kuc 65 65

JASENOVAC
LINTHICUM
SUMMER
2001

roll

date

14

7.6.01

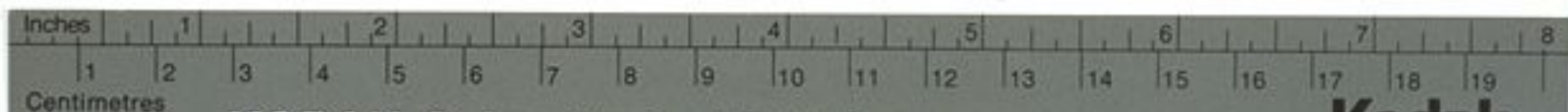
© The Tiffen Company, 2000

KODAK Gray Scale

Kodak
LICENSED PRODUCT

A 1 2 3 4 5 6 **M** 8 9 10 11 12 13 14 15 **B** 17 18 19

KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak
LICENSED PRODUCT

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

PAPER

- # 260 brochure on anti-Semitic exhibition "Židovi" in Zagreb, Croatia
- 248 notebook w/ names and numbers of IIIc/Jasenovac camp (copied?)
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- typed, in Cyrillic letter
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- published in 1942 by Antifascistic Committee of
People's Liberated Yugoslavia
- * Same book of oral histories

16. 8. 1942

Bahré 64 64

15 26. 8 8

25 38 38

4 10 10

9 0 58 58

43 5 22 22

36 16 16

4 7 7

4 63 63

4 69 69

60 60

52 52

93 98

107 102

40 40

27 27

11 11

1445

2

61

	K	U	Y	C
Eurak	14	7	26	—
Shed	1	4	—	—
Yon	7	1	—	—
Yon	—	1	—	—
Yon	1	—	1 27	4 60
Yon	2	—	— 24	—
Kohi	—	11	1 30	—
Kon	—	—	1 "	—
Shed	—	—	1 85	—
Yon	1	—	—	—
Yon	1	—	—	—
Yon	27	24	30	4

3 hat. 1 por. 2 ridora
 Vodyled
 5 hat. 1 un. 2 por.
 Dzhik
 9 kat. 1 por. 1 un.

770

Batre
 Hsing
 Shlad
 Kohi
 Sugie
 Badmuk
 Kruic
 Kormuic
 Eurak
 Shlad
 Katera
 Kung
 Kapt.
 Kichet.
 Kichet.
 Kichet.
 Kichet.

66

68

17. 8. 1948

Balac	64	65
Husang	8	8
Selad	8	8
Kokic	32	32
Sulje	42	42
Boduric	46	46
Kovic	16	16
Komarin	19	19
Zurak	60	60
Hadri	75	75
Antera	50	50
Kung	51	51
Kapt	65	65
Tilchov	19	19
Kerwin	93	93
Vodan	12	12

660

660

7

770

	1/2	1/4	1/8	1/16	1/32
Loral	6	1		15	-
Boudan	7	4		5	-
Hodr	1	5		-	-
Bern	7	1	26	-	660
Ber	-	1	26	-	78
Bahr	1	-	26	1	1582
Bahr	-	11	26	1	15
Loh	2	-	26	-	-
Bh	-	1	26	1	-
Thom	1	-	26	1	-
Thom	1	-	26	1	-
	26	24	24	24	1

3 hat. 1 p.m. 2 and 2

3 hat 1 m. 2 p.m.
total

8 hat. 1 m.

682

Bahr
Husag
Shled
Kohic
Boudan
Homic
Hovac
Sotera
Hodr
Kurak
Huyam
Hagst
Berman
Sulga
Hilke
Nodari

18. 8. 1949

Palat	63	64
Husag	8	8
Shled	8	8
Kohre	30	30
Budimbr	53	53
Kunic	16	16
Kovacevic	18	18
Sotera	44	44
Fledr	73	73
Eurak	47	47
Hungar	51	51
Hayst	64	64
Selman	80	80
Su Jac	40	40
Ulekovci	25	25
Nodari	8	8

629

6

629

82

	28	26	23	C
Zurab	6	1	14	-
Bader	7	7	629	5
Lade	1	4	87	-
Loni	-	1	-	629
Jen	7	1	548	22
Brabo	1	-	28	1
Ung	1	-	26	651
Kome	1	-	23	4
Kehre	-	11	4	1
Hay	1	-	81	-
Sol	2	-	-	-
Sd	-	1	1	-
Ort	1	-	-	-
	28	26	23	4

Vader.

3 hat. 1 for. 1 widow 5

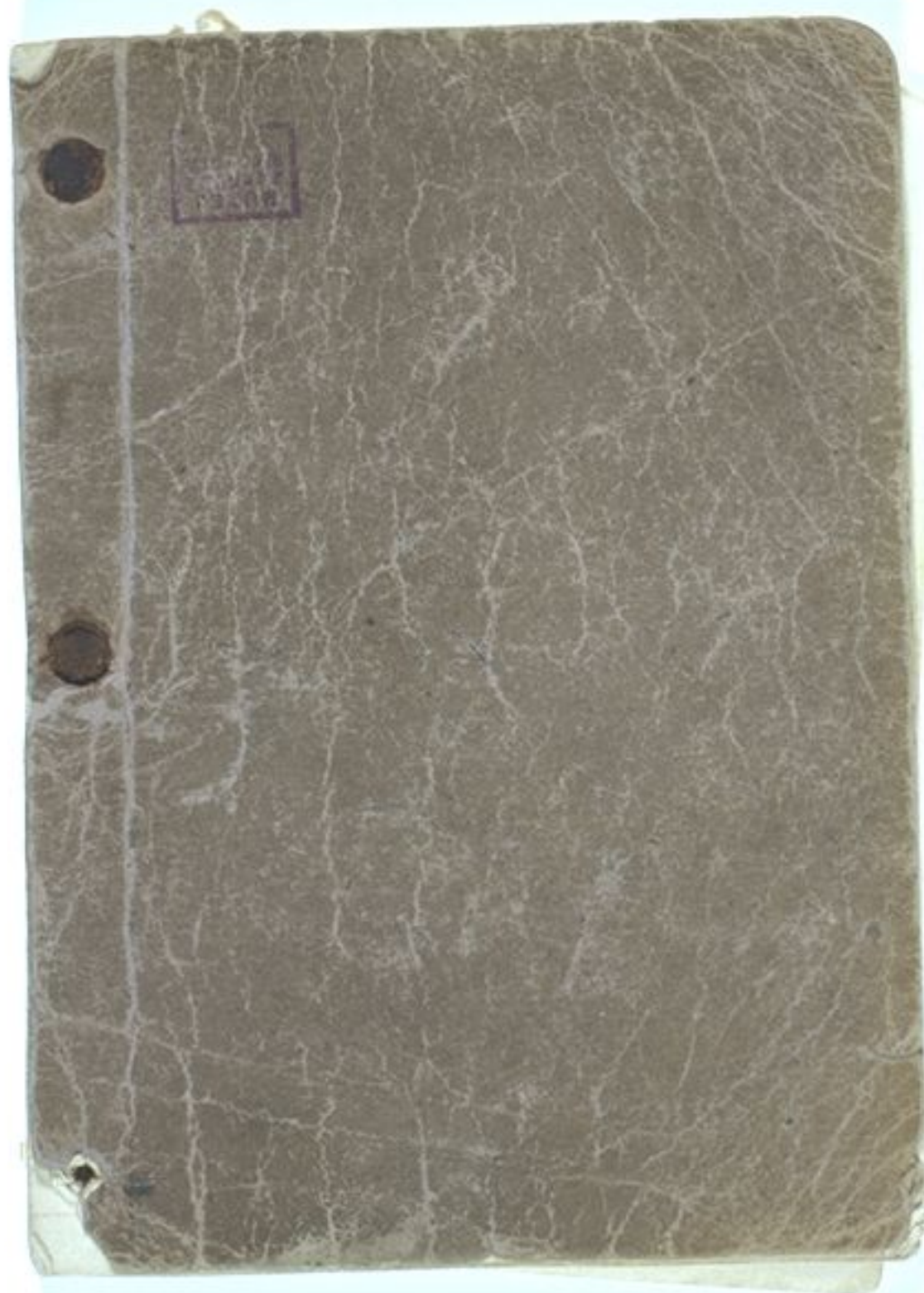
Widow 9

5 hat. 1 in 2 for 28

Widow 1

8 hat. 1 in

651

Документи о злочинима окупатора и
нихових устаниких и четничких помагача.

ЈАСЕНОВАЧКИ
ЛОГОР

Испови заточеника ко-
ји су побегли из логора.

1942

Пренис- издање пропагандног ошјека народно-
ослободилачког вијања Југославије.

САДРЖАЈ

Предговор

Нота Совјетске владе о одговорности
хитлеровских злочинаца и њихових по-
магача.

ДОКУМЕНТИ О ЗЛОЧИНИМА

- I. "Међународна комисија" у Јасенова-
чком логору.
- II. Рад на нацизму.
- III. Испаз Габриела Винтера
- IV. Крематориј.
- V. Покретно складиште усташке одбране
- VI. Испаз Душана Тулума који је побје-
гао из логора у данима офанзиве на Ко-
зару.
- VII. Логорске "радионице"
- VIII. Лик једног целата.

НАПОМЕНА

Осим трећег и шестог испказа сви остали
су заједнички покази седморице одбјеглих заточе-
ника: Габриела Винтера, Душана Тулума, Јосипа Ђири-
бергера, Ђирика Унтербергера, Антона Дајча и дво-
јице сељака.

ПРЕГОВОР

Овом књижицом почећемо објављивање докумената о злјестивим фашистичким окупаторима и њихових усташких и четничких слугу.

У овој књижици објављујемо заједничке и појединачне исказе седморице заточеника, који су успјели да се бјегством на Козару, партизанима, спасу крвавог логора у Јасеновцу. Њихови искази нијесу плод неке болесне маште, него само једноставна слика јасеновачке стварности у којој није унијето никакво додавање ни претјеривање, јер је проста и једноставна истина грознија од свачег што би ма чија- па и болесна и лукава- машта могла измислити.

Народно ослободилачка војска и партизански одреди Југославије у својим свакодневним побједоносним борбама врше улогу осветника над том сандом најгеднијих зликоваца које је икада свијет запамтио. Хиљаде и хиљаде фашистичких бандита и њихових помагача добиле су већ заслужену казну од осветничке руке народних бораца. Сваким даном бива ове већи број тих зликоваца који падају под ударцима праведне народне освете. Али многи зликовци још метају нашој земљи, многи још продужују свој палатски посао. Они неће умати, они не смјују умати од сурове казне за своје језовите злочине.

Али да би се осигурало да ни један зликовац не уматне заслуженој казни, треба уложити све напоре у прикупљање података о овима злјестивим извршеним од стране окупатора и њихових помагача у свим земљама Југославије. То траже од нас гробови стотине хиљада убијених и измрцварених људи, жена, дјеце и старца, згаришта небројених села и гретова, читаве опустошене области. Забиљати сваки злочин, са што је могуће подробијим подацима о мјесту, времену и осталим околностима као и нарочито о наредбодавцима и извршиоцима злочина, - то је света дужност сваког родољуба. Наше позадинске војне власти и Народно ослободилачки одбори, организације Комунистичке Партије Југославије и Скоп-а, Антифашистички фронт жена и народне омладинске организације, као и сваки поједини родољуб треба да сматрају својом највећом дужином да помогну у прикупљању исцрпних, детаљних и провјерених података.

тана о зајерствима извршеним над народима Југославије од стране фашистичких крвопиза. Не треба то да буду никакви литерарни описи и причања, него најједноставније изнишење голих чињеница, ређе јуни имена и податке о жртвама, злочинима и нарочито о починиоцима тих злочина, па били они подстрекачи и наредбодавци, или прости извршиоци.

Такав материјал неће послужити само да и народ у неослобођеним дјеловима Југославије сазна истину и злочинима фашистичких ласа, нити само томе да о њима сазна и читава ослободљубива свјетска јавност, него је прави смисао прикупљања тих података осигурање сурове казне за оваког појединог злочинца. Осигурати да ће зликовца стигли заслужена казна па ма где се он оклонио и скрио ма што употребио да своје злочине прикрије.

Све податке треба слати на пропагандни одељењак Н.О. Бијећа Југославије.

На челу све брошуре доносимо ноту Совјетске владе о одговорности за злочине хитлеровских бандита и њихових помагача.

ПРОПАГАНДНИ ОДЕЉЕЈ
Н.О. БИЈЕЋА ЈУГОСЛАВИЈЕ.

НОТА СОВЈЕТСКЕ ВЛАДЕ

о одговорности хитлеровских помагача
и њихових помагача за злочине које
су извршили у окупираним државама
Европе

Претседник Савета народних комесара С.С.С.Р. Ј.В. Сталин, упознавши се апелом који су му учиниле земље привремено окупиране од хитлеровске Немачке да изврши свечано упозорење на одговорности за злочине које врше хитлеровци на територијама које су окупирали, наредио је Народном комесару иностраних дјела да стави до знања владама Чехословачке, Пољске, Југославије, Норвешке, Трчке, Белгије, Холандије и Луксембурга и Француском националном комитету следећу изјаву совјетске владе. Совјетска влада и сав совјетски народ односе се са осјећањем братске солидарности и дубоком

симпат
борби н
стране
чена, з
ска тир
вјетско
мено он
чудовиш
зна и би
да, пав
насиља
у ропст
По
окупате
ској ам
ни нара
свједоч
и кени
пораних
зе њихо
за шил
ног дј
Сов
фашист
живана
ће, ни
сломе
патора
сти ово
тава ко
чка бор
тељу, п
патриот
љују св
осваја
партиза
мун
народа
ни пред
ма и не
већу мо
јску пр
ствују
па и к
и тана

симпатијом према страдањима и ослободилачкој борби народа европских земаља, окупираних од стране хитлеровске Немачке. Тада, понижена и мучена, које је тим народима причињавала хитлеровска тиранија, тим су више разумљиви народима Совјетског Савеза, што хитлерови освајачи у привремено окупираним совјетским територијама извршују у чудовишним размерама своја злочиначка дјела-масовна убиства мирних грађана, рушења градова и села, плачкање и уништавање становништва, зверска насиља над женама, дјецом, и старцима, одвођење у робство стотина хиљада људи.

Подаци које су о зверствима хитлеровских окупатора и њихових помагача саопштили Совјетској влади поново потврђују свеопшти предумишљајни карактер нових крвавих злочина. Ти подаци свједоче о томе, да су Немачка фашистичка влада и њени помагачи, који желе да поробе народе окупираних земаља, да разруше њихову културу и пониже њихово национално достојанство поставили себи за циљ и непосредно садистичко истрабљивање знатног дјела становништва на освојеној територији.

Совјетска влада констатује у исто време да фашистима није било за руком, ни методама застрашивања и подмињивања, ни распаљивањем расне мржње, ни плаћом, ни глађу, ни крвавим насилљем, да слома вољу европских народа за борбу против окупатора ради ослобођења и успостављања независности својих земаља. Не бојећи се неизбјежних жртава које са собом носи ова праведна ослободилачка борба, не познајући самилости према непријатељу, нити компромиса њим и његовим помагачима, патриоти земаља угњетених од хитлероваца пријемљују ова два приступа ордена за борбу са освајачима, од саботаже до развијања народног партизанског покрета.

Мужевни борци за част, слободу и независност народа које хитлеровци тлаче не заустављају се ни пред чим, само да би хитлеровским окупаторима и немачкој војној машини могли нанети највећу могућу штету. Они поткопавају војно-индустријску производњу на окупираним територијама, дејствујући на разне начине, почев од смањивања темпа и квалитета рада, до истрајивања, масовног напуштања предузећа, крива машина и производње, ди-

верзионих ката у фабрикама, електричним централама и рудницама; они организују Сојуз привредних хиџерација немачким угњетачима; они сматају хитлеровцима да предузимају мјере за збривање и сматне у Немачку иностраних радника одређених на ратски рад ради производње оружја намењеног против савезника угњетених народа Европе, они, против угњетавана од стране немачких разбојника - империјалиста, уништавају или кваре војне резерве сировина окупатора, руле непријатељске комуникације, скидају шине, руше мостове, избацујући возове из шина, изазивајући кварове на трговинским ладама и војним бродовима, кидајући телеграфску и телефонску везу, они пружају практичну помоћ авијацији савезничке авијације над територијом окупираном од хитлероваца; они кажњавају смрћу кривца, организаторе и извршиоце хитлеровских насиља и терора, нао издајнике који помажу окупаторима. На јосетавијаштега нанијата је непријатељу у оним земљама у којима су, по узору великог покрета народних советника - партизана - који се боре против окупатора у припремено окупираним дјеловима совјетске територије, одани патриоти наустрашиво ступили на исти пут оружане борбе са окупајачима, како се то нарочито ради у Југославији. Дан свађе је сумње да ће тај успјешни развитак те олазне ослободилачке борбе у свим њеним облицима постати један од најважнијих услова коначног слома општег непријатеља и приближиће час идмазде, на који се потпуним правом позивају преставници земаља окупираних од хитлеровске, Немачке.

У нотама народног комесара иностраних дјела В. М. Молотова, од 25. новембра 1941 г. о одвратним зверствима немачких власти према совјетским војним заробљеницима од 6. јануара о. г., о плачкама на стим мјестима, о убијању становништва и чудовишним зверствима немачких власти на освојеној совјетској територији, и од 27. априла ове године о чудовишним злочинима, зверствима и насиљима немачких фашистичких окупајача у деловима совјетске територије које држе под окупацијом, као и одговорности за ове ове немачке владе и војне команде, - које су биле упућене свим владама са којима Совјетски Савез одржава дипломатске односе, Совјетска влада је пренијела " ову одговорност за не

човј
на з
вила
избје
оде н
да С.
Совје
органи
тлеро
дозна

ма о
наред
ке из
ске,
Грчке
ћи ши
вника
јављу
шћу д
помаг
лужен
наро
бивих
од не

жчу,
се об
одгов
шеће
преоу
практи
предс
созан
моћ у
дом
су кр
злочин

тоадн
у кел
"наци
бројн
хових
менци
кону"

човјечанске и разбојничке злочине немачких трупа на злочиначку, немачку хитлеровску владу" и изјавила да "хитлеровска влада и њени помагачи неће избјећи сурову одговорност и заслужену казну за све њихове нечувене злочине извршене против народа С. С. С. Р. и притом ових слободолубивих народа". Совјетска влада је исто тако саопштила да њени органи "воде детаљни описак ових тих злочина хитлеровске војске за које совјетски народ са негодовањем правично тражи одмазду коју ће и добити".

Упознавши се сада са добијеним обавјештењима о страховитим злочинима које су хитлеровци по наредби владе и војних и грађанских власти Немачке извршили и сада се врме на територији Француске, Чехословачке, Пољске, Југославије, Норвешке, Грчке, Белгије, Холандије и Луксембурга и предајући широј јавности обавјештење примљено од представника тих земаља. Совјетска влада овим поновом изјављује гласно, са свом одлучношћу и несаломљивошћу да злочиначка хитлеровска влада и сви њени помагачи морају поднијети и да ће поднијети заслужену сурову казну за злочине извршене против народа Совјетског Савеза и против ових слободолубивих народа на територији привремено окупираној од немачких трупа и њихових сарадника.

Совјетска влада одобрава и дели закониту тежњу, изражену у добивеној колективној ноти, да се обавједи предаја у руке правосудја и позив на одговорност криваца наведених злочина, као и извршење наведених злочина, као и извршење донетих пресуда. Совјетска влада спремна је да подржи практичне мере савезничких и пријатељских влада предвиђене у том циљу и рачуна да ће свим заинтересованим државама пружити јадне другима узајамну помоћ у тражењу, издавању и предавању суду и суровом кажњавању криваца и њихових саучесника који су криви за организацију, подбацивање или извршење злочина и на окупираној територији.

Совјетска влада наглашава се са изјавом пре седнику Сједињених Америчких држава г. Рузвелта у његовом говору од 12. октобра по питању казне "нацистичких лидера", конкретну одговорних за безбројна акта зверстава, наиме, "Клима вођа и њихових ватрених сарадника мора бити набројана поименице, ухањена и осуђена саобразно кривичном закону".

верзио
ма и г
лифера
ровици
у Нема
рад ге
ника у
вана
ста,
окуна
ју ки
изази
ним б
везу,
ничке
леров
ре: и
изада
штета
јима
ника
у при
ториј
сти п
нароч
да не
чке б
најва
теља
ним п
од хи

ла: В.
врати
ским
чиме
чудот
ној с
дине
немач
терит
одго
манд
ма С
вјет

Целом човјечанству већ су позната имена и крва
ви злочини главара злочиначке хитлеровске клике
Хитлера, Геринга, Хеса, Гебелса, Химлера, Рибен
трона, Розенберга и других организатора немачких
зверстава из ратног руководства фашистичке Нема
чке. Совјетска влада сматра да она, као год и
влада свих држава које бране своју независност
од хитлеровских хорди, мора да сматра сурову ваз
ну над овим већ изобличеним главарима злочиначке
хитлеровске Банде као неодложни дуг према безбро
јним удовицама и сирочади, рођацима оних невиних
људи који на зверски начин мучени и убијани по
пустини наведених злочинаца. Совјетска влада см
тра неопходном и неодложном предају суду сперијор
ног међу-народног трибунала и казњавање са оном
строгом кривичног закона сваког од главара фаши
стичке Немачке, који су се већ у процесу рата на
ли у рукама власти држава које се боре против хит
леровске Немачке.

Понављајући у даном моменту своје упозорење о
овој тежини одговорности којој се морају подвргну
ти злочиначки хитлеровски управљачи и сви њихови
помагачи за извршене чудовишне злочине, Совјетска
влада сматра да је време да потврди убеђење, изра
женом у њеним ранијим званичним изјавама, да хит
леровска влада која признаје само грубу силу "мо
ра бити слоњена наодреживом снагом слободољубивих
народа", јер "интереси цјелокупног човјечанства
траже да се што пре и једном за увјек сврши да
бандом разузданих убица" која се зове владом хит
леровске Немачке.

на
на који
нему жи
Љуб
уштаки
доласка
То се у
гор. у
граде т
чист, д
на до д
убије с
довољно
и неки
радове
на мје
ставник
разлога
ранио г
кримин
је Јуба
Бигела.
кош ту
на шта
ли смо
имали:
и пуре
са него
три пут
100 лит
са сви
брашна
гузна б
исто за
око чет

"МЕЂУНАРОДНА" КОМИСИЈА У ЈАСЕНОВАЧКОМ ЛОГОРУ

На три дана раније чули смо да ће "међународна комисија" обћи наш логор да утврди како се у њему живи, ради и поступа.

Љуба Милош, заповједник свих сабирних логора, усташки надпоручник, сазвао је на три дана прије доласка "комисије" све заточенике у круг логора. То се у логору зове "наступ" казао је:

- Долази комисија која ће разгледати наш логор. У ова три дана има све да се уреди, да се изграде трпезарија, кухиња, болница, да логор буде чист, да све буде на своме мјесту. Кроз та три дана до доласка комисије сваки чаркар има право да убије сваког заточеника за кога мисли да не ради довољно брзо или да не ради како треба!

Тада нас је било у логору око 1.500.

Радило се дан и ноћ.

Усташе су биле тотално пијане. Љуба Милош и неки Модрић јашили су пијани на коњу, обилазили радове по логору и ко им се није свиђао тога су на мјесту убијали. Тако је тај Модрић, усташки заставник и надзорник ланчаре у логору, без икаквог разлога пуцао у заточеника Енгела, алатичара, и ранио га у ногу. Покушали смо да рањеног друга крпомице донесемо до амбуланте. Када смо били на крају тунела, где се врши утовар пријеза, наишао је Љуба Милош и заклао пред свима нама рањеног Енгела. Видјели смо тада како је тај исти Љуба Милош пуцао исто тако без икаквог разлога три Србина штапом и онда их заклао.

Кроз три дана прије доласка "комисије" добили смо храну какву никад до тад ни послије нисмо имали: ујутро, на подне и навече имали смо граха и пуре са свињетином, густо начинено, са више меса него осталог и могло се узимати дог тад два до три пута. Послије тога имали смо очајну храну: на 100 литара воде која је узимана из локве, где су се сви купали, бацили би један килограм кукурузна брашна и то је био доручак. За ручак мјесто кукурузна брашна узимано је 1-2 килограма граха. Тако исто за вечеру. Устаба тада уопште нисмо добивали око четири мјесеца.

Последица добијања густе и масне хране била

је та да су са сви заточеници разболели и доби-
ли пролеву. Није ни чудо. Прије тога умри су толи
ко били ослабили да ни оно мало зрна граха што
би кога зашало нису могли проварити. Глад је би-
ла толика да се видјело заточенике како из изма-
та куле и једу зрна граха.

У три дана изграђене су баракe за трпезари-
ју, за кухињу, за болницу. Стигла је тога зрака
за баракa коју је само требало склопити.

У току припрема за долазак "комисије" про-
брали су и затворили све старце, изневомале и сла-
бе у Јасеновац I. тј. у обртни отајан, да их
склоне од очију "комисије".

На челу сваке ратне групе налазио се је гру-
пник који је тих дана имао задатак да објасни за-
точеницима како ни један на питање "комисије" не
омије нити друго одговарати осим: Ја сам број
тај и тај. Само на питања каква је храна и пошту-
пак могло се казати: прилично је добра. Не не по-
штују тако, да ће бити убијен!

Дуба Ђилон је казао:

- Ваш логор зависи о томе како ће испасти ко-
мисија! То је сада најважније и за нас и за вас!

Заточеницима су раздијелене траке са броје-
вима, онако од ока, тако да се заточеника није
могло пронаћи у логорској канцеларији код оних
бројем који је носио на руци.

"Чистања" логора извршено је како треба: чар-
нари су за три дана убијали како год им се прох-
тјело, они који стојим изгладом нијесу члјевали
повјерено да је у логору добро - "чисто" су. -
пак, остало је неколико болесних, које су смјести-
ли у бараку за болницу, јер да нема болесних че-
му онда та баракa. Ти су добили и чај, и све око
њих било је лијепо уређено.

Оно заточеника што је остало у логору да
их види "комисија" било је обучено одијелом уби-
јених.

Пред долазак "комисије" Ђекослав Ђубурић
Павелић позвереник стижу логора у "Д. П.", извр-
шио је генералну пробу: да ли заточеници на сва-
ко постављено питање одговарају да су број тај и
тај. Оне који се нијесу досјетили и нису одгова-
рали како треба ударао је наплице свижид, чиме
је год стигао, највише ногома.

[illegible]

Послије неколико дана Ана Урку је убијен. Усташе су казали да "ида у Градишку"! Који тамо иду, - зна се куда иду!

Ја сам "омтрно" или јаше која су проглашена у фабрици прије него је у њу смјештен логор.

"Комисија" у пролазу заштитала је:

- Јел ли то сами радите?

- Ја сам број тај и тај!... Обратите се мојим претпостављеним.

- Да, то се све ту ради!... одговорио је мјесто мене претпостављени "Дубурић".

"Комисија" се је задржала у логору око два сата. И отишла је банкет се целатина.

Од 200 старца и изнемоглих који су били склоњени вратило се у логор само њих четворо, петоро.

Павелићева штампа донијела је вијести и оне о доласку те комисије. Писало је како је у логору све успјешно и умјесно уређено.

Једном ријечи - дивота!

"Комисија" је дала "испав" дооро... Сви ћела ти су унапријеђени.

Око мјесец дана послје проласка "комисије" није било масовног убијања старих заточеника.

Храна је била нешто боља, топлија. И даље без хлеба.

А сви нови који су долазили у логор били су и даље клани, убијани, спаљивани...

Два дана послје "комисије" дошао је у логор инт. Ђубомир Пећили, заповједник радне службе, усташки сатник.

Он је у логор увео креаторију. Зато су га заточеници звали: инт. Пећили.

У згради старе циглане саградио је у дворици двије специјалне пећи за "керамику".

Пећи су радиле на смјену. Умјесто малих фигурица од глине ту су печени људи, жене, дјеца... Бацани су у пећи живи и полуживи.

Пећи инт. Пећилије радиле су дан и ноћ, непрестанно. Кроз три до четири мјесеца! Све до априла мјесеца када је циглана морала да производи циглу за потреба логора.

За доба "керамике" израђена су у логорској столарији три до четири велика дрвена сандука, цинком окована, у које је могло стати до 12 и више људи. Ти су сандуци неколико пута пуни војени

у Загреб, а празни враћани назад.

У њима су вожени тешки људи, жена и дјеца.... Уморили различитом смрћу: страдани, илани, давлени, чакмаем по глави, свакако! Вожен је и пепео спаљиваних.

Зашто?

Не знамо. Ако не за какав крвнички фетишистички институт анатомски.

Насније је обустављено вожање тих сандука. Стајали су празни у дворишту.

Послије "комисије" стизали су транспорти народа из околине Папраица, Липина, Зиска, од свакуда, из читаве Ч.Д.У.....

Све је то побијено.

Сви преостали стари заточеници добро памте еру Папраица-Липник.

Насније је обишао логор и сам стари "витез" Квартерник. Он ништа није питао заточенике. По породичној линији сигурно је савршено био добро информисан о стању и постојању у логору.

У ланчари су му казали да сами правимо и-рефлектор!

Не знамо да ли је о обиласку логора од стране "старог маршала" писала Павелићева штампа.

Логор је обишла и нека немачка комисија која је филмовала сав "рад" у њему.

Пред долазак те филмске трупе инг. Пићини летио је из радионице у радионицу и звао нека се само лупа било чиме и било по чему. Опет је све стављено у погон. Било је важно да се лупа, јер радило се о тономском снимању.

Поводом тога писало је у новинама најлепше о логору и утврђено како су у њему од бићних народних паразита отворени радионици који користе хрватском народу и на тај му се начин одукују.

7 октобра биле су опет велике припреме.

Све зграде су окречене, путеви оправљени.

Извршено је "чишћење" заточеника тј. њихово редуцирање на мали број, убијањем.

Устали су илде од заточеника дозаточеника.

Једнога од нас звао су двојица за напуну: један је од устала казао: - овај је добар! Онда су га догатали.

ли. Добијена су боља одијела од побијених.

Дошла је "комисија" један цивил, један морнарски официр и двојица усташа из У.Н.С. /сташне надзорне службе./

Логор су прегледали за пола сата. После је тога приређен је по обичају банкет на коме је било печено прасе.

Смет се морало одговарати: ја сам број тај и тај.

- Зашто си у логору?

- Ја сам број тај и тај! Заводите се обратити пратностављенима.

Није комисија била луда да трага за бројевима. Далеко више јој је било стало до печеног прасета него до истине. Осталим као и свима осталим кој је био задатак да проконтролише о колико умјашности желати прикривају злочине, да ли је довољно дотјера на фасада Јасеновачке клоације.

Овог пута заточеницима није поболмана храна.

Октобра мјесец ове године требало је да обиђе логор и нека регрутна комисија која би прегледала Муслимане и Хрвате заточенике, јер да ће их наводно слати на Источни фронт. Тако се говорило. Да ли је та комисија дошла и шта је радила није нам познато. Ми смо пред њен долазак успјели побјећи из тога пакла.

На овогодишњем 33- Загребачком збору- и ми смо излагали: "година дана рада сабирног логора у Јасеновцу!"

Изложено је оно што логор никад није радио.

Имају да је ту био изложен и модел будућег Јасеновца!

"Наша" изложба била је у знаку пароза:

- Пријашњи њихов рад био је политика, а садашња наша политика је рад!

Новине о тој изложби шле су од руке до руке међу заточеницима. Ми смо најбоље могли да осјетимо сав крвави цинизам који се крије у тој парози.

Знамо да заточеници инжењери стално нешто цртају и израђују план будућег Јасеновца који треба да буде први и најмодернији град у Н.Д.У.

Први дио тога плана, румене Јасеновца- већ је започело!

Тачно је да је Јасеновац град у Паламићевој

Н.Д.У.
народ
камен

Ма
жељез
ничко
Јасен

који
преда

ли пи

корак

на по

било

рад о

коне

сила

грађе

сана

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Јасе

Н. Д. У., подигнут обичајно на костима и тежелима
народа и да није завриједио да у њему постане и
камен на камену. Иако је овога дана 17. новембра

РАД НА НАСИПУ

Мали један насип ишао је од економије покрај
железничке настанбе, изван жице, уз њу до желе-
зничке пруге. Тај су насип саградили заточеници у
јесен да сачувају логор од поплаве Јале.

Насип је стегао најмање десетинама живота.
Радили су га Срби и Јевреји из логора II.
који се је налазио иза железничке пруге у луци
према Гвоздој.

Дневно је радило до 2000 људи.

Устајало се у пет сати у јутро, у шест са-
ти пила се "мнота" куваном водом и онда се трчећим
коракном превлађао пут од три километра до насипа
под ударцима и кундацима устаја. Вријеме је
било ужасно. Киса, блато... У на самом насипу
рад се обављао трчећим коракном. Радило се само са
лопатима, с лопатама се копала земља, с њима но-
сила до насипа, с њима се правило насип који је
грађен само од земље. Трчело се и преко меких па-
сава пребачених преко јарака блате. Свагда је ста-
јао устаја и тукао. Бативање, туца и убијање би-
ло је свакодневна масовна појава. Послом је уи-
глављао један вишињер заточеник. Под њим су били
ототници са по сто до двестот људи, педесетари, и
десетари. Сваки је држао у руци копан и тјерао
један другог на све бржи рад под којим су надали
људи. А све су надзирали и туцали и убијали уста-
је. Како на путу за насип тако и на самом насипу
ко би застао у раду или пао, нека би претупили и
убили, у насипу затрчали би или негде другде за-
копали. Гледали су остали на путу за логор и на
насипу, свакога дана по педесет, педесет и више.
Све је то радила чужина 17. устајка сатнија јесе-
новачка.

Иде тако устајки поручник насипом и како му
се прохтије убија поједине заточенике доље подно
насипа на раду. Неки заточеници падну од умора и
терета у јарак блате, мога сам да се извуче, уста-
ја га пребија лопатом и онако изубијаног и блат-

на мог тјера да ради. Свакога секунда заточеник стријели за живот.

Једном је долетило на насип пет усташких официра на челу са Ђубом Милошем, викали су: "Брже, брже", и ударали немилице заточенике плетеном жицом и тољагама.

Једног новембарског дана наредио је Ђуба Милош неком Вуковарчанину коме се поклизнула нога и није му посао ишао онако брзо од руке како је то Милош тражио и мислио да мора ићи - да десет минута лежи на леђима у води. Послије десет минута заточеници су онесвјешћена извукли, послије чега је дотучен.

Једног старца свега мокрог, који је падао повукли су горе на насип и давали му по двадесет пет и слали га доле и онда поново звали горе и тукли ногама док није коначно пао дотучен. Викао је само: Језус, о Језус! Био је то неки немачки емигрант. Ти су поједини случајеви, а било је и страшнијих. Ужасних! На насип ручак је стизао и није стизао: како када. Сваки је добијао највише три кувана кромпира, често трула, и тај кромпир назван је по заточеницима "кромпир у мондури" - без круха. Одмора је било за ручак тек толико да се поједе. Гадило се онда и даље тичећим кораком све док се видјело и онда трчећим кораком назад у логор где се за вечеру дијелило нешто ријетког некуваног, неосољеног и посног граха. Многи су остајали без вечере. Затим се одмах ишло на спавање - у двије бараке за Жидове и једну за Србе. Бараке су биле одјељене жицом. Бараке су биле очајне. Спавало се свагде: вани на голој земљи, по таванима циглане. Ко би освануо изнемогао, усташе би га дотукли тољагама као и здраве који би покушали да се извуку - сакрију и не иду на рад. Тада се и у логору рад обављао трчећим кораком - Такав рад значио је и за здраве сигурну смрт. Сви у логору морали су тако да раде. Један дио заточеника радио је за то вријеме у логору на изградњи барака.

Тако је тај насип рађен мјесецима, висине око два и по метра, ширине на круни један и по метар и у дну 4 метра.

Неки убијени на раду закопани су и на јасеновачко гробље код циглане. Иначе неко званично хорорско гробље не постоји.

Тих јесењих дана било у логору на насипу 22. Хрвата комуниста из Загреба/Брано Шавор, ципелар, Никола Јурић, ципелар, Јосип Томић, градски чиновник, - неки Хаџи и други./

За градњу барака морали су заточеници да извлаче грађу из поплављеног терена. И кад су ишли по грађу и кад су се враћали са теретом пролазили су кроз ријеђи шпалир усташа који су тукли батинама, свачим. До појаса мокри, људи су морали у касну јесен да леже на голој земљи.

Насип није могао да задржи воду. Три недјеље је задржавао, а онда се расквашио. Вода је надоласила, прелазила. Заточеници су морали да појачавају насип. Био је то још убрзанији, још страшнији посао под кундацима и батинама.

Најзад, морали су евакуирати баракe и прелазити у рупе у ланчари, циглани. Наређено је да се опет поврате у своје настамбе, јер да је опасност пропала. Спаљало се ту опет два до три дана. Било је то мјесеца марта. Недјеља. Поновна опасност. Сви су заточеници морали на рад на нови насип пред баракама. Радили су цијели дан. До 10 сати ноћи, радило је око 1500 људи. Тада су дошли и ја сеновачки цивили на рад. требало је заштити бившу циглану- сада квантицу народа. У три сата ноћи вола је продрла преко једног и другог насипа. При тога по наређењу усташа напуштене су настамбе. Те ноћи било је заточеника свугде: по циглани, канцеларији и др. Болница се доселила на "ринг" циглане.

Сутрадан је извршено "чишћење" да се смањи логор. Болесници, старци, изнемогли све је то побијено. Три до четири стотине послано је у Градишку. Логор је спао на око 300 људи.

"Очишћени" су заклани у тунелу који води за циглану и у "керамици" спаљени.

Тако је поплава очистила логор. Трајала је око 14 дана. За то вријеме храна је била нешто боља. Следило је, наиме било исто по количини као и прије "чишћења".

Ствари и роба побијених жртава у складштима

биле су поплављене. Милијунске бријелности лежале су и пропадале под водом. Касније су све извукли сами заточеници.

Када је вода отекла заточеници су се поновно вратили у своје настамбе, водом очишћене.

Нове и нове поплаве заточеника пуниле су логор на путу за смрт.

ИСКАЗ ГАБРИЕЛА ВИНТЕРА

Ево шта прича побјегли заточеник Габриел Винтер. Приватни чиновник из Загреба, који је у Јасеновачком логору обављао посао кочијаша:

" од 200-300 хиљада људи који су од прилике у толиком броју прошли кроз Јасеновац, на слободу је пуштено једва 20-30 људи. То су већином Јевреји са женама аријевкама. И то је било раније, када се пуштало на ријешење из Загреба под пријетњом смртне казне за причање о страхотама Јасеновачког пакла.

Сада се више не пушта ни на ријешење. Напротив, ријешење у мјесто напоље води дотичног за кога се неко рукама и ногама копао да га спаси - равно и смрт. Таквога, чим стигне "ријешење" одмах позову у канцеларију, отправе на онај свијет, а горе изјављују да је подлагао овој или оној епидемији, мада епидемије нема у логору, пошто су усташе биле од сваке епидемије.

Ја сам имао ту срећу и несрећу да сам два пута био у том паклу у два разна времена, да сам први пут пуштен на молбу моје жене аријевке, а други пут сам био један од оних ријетких сретника којима је успјело побјећи.

Први пут био сам свега два дана. Било је то 27. или 28. октобра, после је три мјесеца провео -них по загребачким затворима.

Нас тридесетак допратиле су усташе у Јасеновац и прво су нас затворили у православну цркву у Јасеновцу, где се већ налазило око 200 људи, страшно испребијаних.

У мојој групи налазио се је и Др. Ото Павранчић, претседник Жупе Вокола у Загребу, Франо Хапи, Франо Шавор-Хрвати, постоларски компани из Загреба, Морис Гринвалд, ногометац, Јевреј из Загреба и других чијих се имена не бјехам. Међу њима и три југослаvensка официра пуштена из Хитлерова за-

робље

предао
ковину
рочити
цао о
лијета
од њих
те уст
да смо
тва!"

табор
где см
бијани
ове ш
им се
и сва
логор

одмах
подја
мјест
групе
новца

добри
рију.
а друг
власи

јама,
на ку
ри."

према
је ба

у кав
тако

свиме
био с
ног ч
сам д
цима

робљеништва.

Усташки натпоручник Парац, који нас је довео, предао нас је логорском усташком натпоручнику Матковићу. Матковић је одмах ту у цркви почео са нарочитим уживањем тући Гавранчића који се је истицао својом дугом бијелом брадом. Усташе су се заљетали и ударали нарочито бивше офицере. Један од њих обратио се је Матковићу: "Молим вас, кажите усташама да ми нијесмо никакви четници, него да смо као офицери управо пуштени из заробљеништва!" Матковић је на опсовао и почео их сам тући.

Сарајлије су одвели у јасеновачки усташки табор. Сат и по полсије одвели су и нас у табор где смо у дворишту нашли Сарајлије крваве, испребијане. Видјели смо и ордо ствари: ципеле, торбе, све што су најбоље имали и са собом понијели да им се нађе у логору. Све су им то усташе одузели и сваком редовно одузимају све прије ступања у логор.

Усташа је било много у дворишту. Почели су одмах и нас тући и визитирати. Усташки часници подјаривали су своје чаркаре на тучу. Ту на лицу мјеста пред нашим очима убили су двоје из наше групе браћу Прегер, јер су били сакрили нешто новца у чарапе.

Матковић нас је уписивао у књигу. Свако је добио батине. Др. Гавранчића су одвели у канцеларију. Над се вратио био је без браде. Сав крвав, а дуги црни капут био му је сав бијел од сијених власи као од снџега. Изашао је ћутећи.

Онда су нас два по два, скупа са Сарајлијама, отјерали трчећим кораком у логор, јурили су на кундацима и викали: "Брже, брже, нагари, нагари."

Наш логор налазио се је у куми / логор II. / према Новоској, бивше села Броцића. Биле су ту двије бараке: за Јевреје и једна за Србе.

Други дан извршен је упис у логорске књиге. Гавранчића су одмах метнули у жицу, заправо у кавез од бодликаве жице, висине мање од 75 цм. тако да је непрестано морао чучати.

Други дан по доласку у логор морао сам са свима осталима на страшни насип.... У логору сам био свега два дана, а онда сам пуштен кући. За оног чичу коме су хрватски војници одјелили једну браду чуо сам да је после три дана подлегао у мукама удараца целата.

Код пуштака из логора били су саомом љубазни али су ми ипак запријетили да ни ријечи не смијем причати о ономе што сам видео, мада сам свега два дана провео у логору.

На загребачком Равнатељству питао ме је чиновник: "Како је у логору?" Казао сам: "Добро је! Мама можете отворено да кажете," одговорио је чиновник. Остао сам код своје изјаве: "Ма кажем вам, што је - 'добро', тако и вама говорите", одвратио ми је чиновник, чувајте се! Ако вас за кога упитају ко је са вама отишао у логор, кажите да је жив и здрав."

Други пут дошао сам у групи десеторице. Саомом је био и загребчанин Хрват др. Звонко Ткалец. Них девет је одмах задано у табору. Мена су јединог отпремили у логор. Изгледа да на одлукама којима се заточенике упућује у логор стоје неки знакови по којима се одмах у табору знаде кога треба смјеста ликвидирати, а кога се може упутити у логор на постепену ликвидацију - Сви кажу да постоје такви знакови, у табору не читају име доведеног него онеку хартију и на полеђини одлуке прочитају шта с дотичним треба радити.

Свих девет били су Хрвати. Прије доласка Матковића један је усташа говорио: "Ти се не бојити си Јевреј комуниста, ти си дошао по закону, али ова наша браћа Хрвати, они ће платити!" У логору сам постао кочијаш. Возикао сам околу. Видио сам како у колонама спроводе Цигане за село Уштице, где су их у масама убијали. Усташе их тјерају да поједу пиесме. Цигани послије пиесме настоје да се подворе целатима. Говоре: "Ја сам добро појео!" Други: "Ја сам гласно појео!" Пред њима је ишао Лудо Барабан. Тузлак Јевреј, паскопаног капута да му се види лезорвер. Он је повел Панона на истакнутији члан тзв. "Д" групе, која је копала јаме за мртве, а и сама убијала заједно са усташама, и снимала жртве. "Д" групу сачињавали су сами заточници.

Цигане су водили у колонама, двојници по двојници биле су везане руке, кроз читаву колону протезао се дуг ланац, а посебно четворица по четворица били су везани жицом и то кроз уши и сваки

је мо
ходни
држао
ко су
осује
дана
радни
у смр
ка и
и нав
једно
Ушти
на др
ма би
гане
ни и
где и
вим
јама.
деј
текао
према
на и

Јаме

ме те
су ле
стене
шва

да су
прел
Урне
крне,
преле
Отуда
даље

преве
десет
знају

је морао још да слободну руку стави своме претходнику на раме. Први који није имао претходника држао је слободну руку на фашистички поздрав. Тако су изгледале колоне Цигана низаних на жицу, осуђених на скору страшну масовну смрт. Једнога дана отјерале су усташе групу од око 55 Хрвата радника, сељака и грађана, овако повезаних, исто у смрт у Уштице. Била је то група хрватског сељака и књижевника Павлека Мишкине, која су одвојили и наводно отјерали у логор у Градину. Над сам једнога дана имао са колима по млоде на гробљу у Уштицама видео сам гомилу прекланих људи, једних на другима. Не знам ко су били ти људи.

Цигана је долазило све више и више, у Уштицама било је све мање мјеста и онда су почели да цигане пребацију лађом за село Градину, право у Босни и да их тамо убијају.

У Градини под обалом постоји као нека тераса где ископавају луде, жене и дијеве. Онда их у малим групама одводе тамо нешто даље од ископаних јама. Један усташа држи жртву а други је туче малом по глави. Тројица чувају по задатку да би не утекао. Усташа код клана буде више или мање, већ према томе радили се о "ликвидацији" људи или жена и дјете.

Тако је то ишло из дана у дан, из ноћи у ноћ. Јаме за умрлине копали су све даље.

Све то гледао сам са Јасеновачке обале.

Као кочијаш долазио сам са колима по над савме те јаме. Видео сам напола пуне рупе у којима су лежале биле уредно сложене као на катове. Где стана ипјели човек метали су и по двоје дјеве. Лежави сложени као дјепанице.

Око рупа налазили су се хрпе одјеће са до гола синутих жртава, често у предсмртном страху упраних изметом. Жртве су се морале саме скидати. Жрпе смо ми кочијаши скупљали и зукли у окладиште крпе, где су пране и сортиране. Испрва су их ту прале заточенице, а старци заточеници сортирали. Отуда су крпе возена до колосјека, до вагона, на даље за текстилну творницу Пришћ у Забоку.

Понекад сам морао чекати са колима да скела превезе кандидате смрти. По двесто до двесто тридесет можда је превести од једанпут. Жртве ни не знају куда их воде. Немоћни буду заклани о

другој обали. Усташе кажу: "Овако ће проћи сваки онај ко покуша бјегати", - ма да је очигледно да ти нису покушали бјегати него су због немоћи били заостали.

Кољу старце, а они моле, преклињу: "Шта сам ти ја криз!" Делова се да по неки на кога су усташе пуцали пред "наступом", то јест пред свима зато ченицима и не буде до краја убијен и ми кочијаши морамо да га возимо до гробара на ливади с ону страну Саве где је логор, а он узалудно преклиње: "Куда ме возите, зар не видите да сам жив, водите ме у болницу!" Таквог усташе над јамом неколико пута кресну допатом по глави - крај-

"КРЕМАТОРИЈ"

На јасеновачкој станици стају возови и истоваривају робље осуђено да умре у јасеновачкој клионици. Истоварају возови људе који ће ускоро бити мртви, а утоварају опљачкане ствари, робу оних који су већ мртви.

И јасеновачки логор има "Црну Марицу" чија сирена увјек наговјештава покољ и смрт. Велики је то ауто који је некад представљао покретну авиопланску радионицу.

Црна Марица служила је раније, када су транспортници за киле били мали, за њихов довоз, у току офанзиве на Њазгу за потребе њиховог црвеног крста последије офанзиве за превоз опљачканог кнежополског жита.

Раније је та "Црна Марица" дану и ноћу довозила људе, жене и дјецу из околних села и са станице. Кад је она отишла дану, она се морало у логору, по радионама, извести "замрачење". У ту сврху стављен је на "прозоре" плави папир да заточеници не виде шта се ради појављује. У "Црној Марици" стајало је по 40 људи. Сви доведени завршавали су у "керамици" и људи и жене и дјеца.

Често се виђало у рано јутро "през тунелом" изгледом поља људске крви поливене кречом.

Пећи инг. Пећилија биле су савијене у великој дубини шиглане. У тунелу, жртве су задихаване живе до часа када треба да се отпреме у пећ.

Пећи су галиле на смјену. У сваку стајало је

опјела
зденом
у пећ.
кроз ве
Смтал
Сви су
Лу
коме је
гору не
Лубурин
мо. где
У
мучена.
С

ту у з
гопа. Т
се истр
јепних
ко дана
убијају
групу
оких.
село
погор
ваца.

на Хер
Јерне
ја је
одвели
точени
предво
ла је
је :"
кон не
Мебру
Н

маја.
логора.

се могу

оплаћан пут до 40 људи. Људе су убијали маљем, гвозде-
ном шипком, клали, некал живе и полуживе бацали
у пек. Два транспорта дневно. Густ дим ишао је
кроз велики фабрички димњак и пробијао кроз кров.
Смгала паљеног људског меса почирао је по Јасеновцу.
Сви су знали шта се гади у циглани! И околна села.

Љубурић је оптужио у Јасеновцу јавни говор у
коме је казао да му Јасеновчани пресацују да у ло-
гору пеку људе. "Нека се неко усуди, казао је
Љубурић на нека доње да нам "окаже где ми то ради-
мо, где ми то људе бацамо у ораш."

Усташке звијери кољу дјаци пред мајкама, воше
мучена, каква ни једна машта не може да замисли.

Силовање жена виши се на велико на првом спра-
ту у згради циглане где се налази цивилна управа ло-
гора. Та управа мора тих дана да изађе напоље док
се истрага не спроведе. Усташе изведу неколико ли-
јељних жена и тада трају оргијана с њима по неколи-
ко дана. Те исте жене усташке звијери по задовољењу
убијају.

Јако су мјесена септембра ове године довели
групу из Феринанаца. У тој групи било је и 5 жен-
ских. 3 жене оштели су на нулерицу и послали их у
село Мечеће на бране воћа / Хелену Шварц, Аделу,
Могорицу Игнаца Сломовића и Булатовићеву из Бичко-
ваца.

Остале три: двије сестре Херцегове, кћери Ма-
ка Херцого и Злату Шварц. Кћер трговачког путника
Јернеја Шварца - задржали су. Старију и Херцегову ко-
ја је била болесница одмах су убили. Остале двије
одвели су у барак број 1. По дану чувао их је са-
точеник криминалац Илија Париповић, а сваке вечери
предводили су их усташама на оргије. Злата Шварц би-
ла је стара свега 14 година, дивна дјевојка. Казала
је: "Радите од нас све што хоћете" Убили су их на-
кон непуне недеље. Казали су да су одведене у село
Мечећу а тамо никоу дошле.

Крематориј у циглани радио је цијеле зиме до
маја. Онда је циглана морала да ради за потребе
логора.

Капацитет пекли на 24 сата - око 160 жртава.

Пекло је бацан у глиб код циглане. У њему су
се могле познати и коске.

ПОКРЕТНО СКЛАДИШТЕ УСТАШКЕ ОДБРАНЕ

Спада под обсервни уред коме је заповједник Миливој Влахо, усташки потпоручник, стар око 66 година, ожењен, 2 дјете, из Костара, раније међстанице у Српници, логорник у Каучу и Саници, пљачкаш.

Покретно складиште основано је по "испразњењу" Јасеновца, кад су потпути Срби из њега. У тој групи складиштера било је у први мах око 25 заточеника. Њихов је задатак да с колима и са усташким заставником иду од куће до куће, све до голих зидова узимају из куће из којих су станари уклоњени.

Намјештај, посућу и слично - возе у магацине покретног складишта, а животне намирнице у усташки табор.

Складиште је названо "покретним" ваљда због тога што се и усташка пљачка кретала од села до села. Раније се звало текстилно складиште.

На испразњења српска кулишта доводили су усташке породице из Херцеговине и оне су из тога складишта добивале све што им је потребно. У то складиште долазила је и роба из логора у Бакову и др. Сних који су били ликвидирани, са мјеста масовних убијања као што је на пр. то било у Дубини после је велике офанзиве на Југару, из опљачканих села за вријеме те офанзиве. Тако је дошла роба из неког дјечјег логора за коју су казали да се не дира јер да је заражена од дифтерије.

Од те опљачкане робе, оно што је боље узимале су усташе за себе, нарочито новац, злато, сатове, накит, нализњера, и сл. Дрвенарију су ложили на логорској економији, свагдје. Пљачкају сви од реда. За пљачку се казнава, кад чин пљачке свакоме буде познат, или кад неко пљачка а не да и другом да пљачка. Често су свађе међу усташима око тога. Пљачкају сви од Миливоја Влахе па на нити.

Оно што остаје прерађује се све. И то је властито Независне Државе Хрватске.

У
Марица
у Пради
них сел
О
односно
во при

ораници
рена "е

јаблани
И то н
не Вла
готво
сканал
ца пот
рад у
гор по
сеци в
у село
за Зем
ци"

лом за
зила
зила к

новац
села.
и "ад
бом по
спраз

оне од
Онда
а прила

је сти
гором
одваја

ИСКАЗ ДУШАНА ТУДМА, КОЈИ ЈЕ ПОВЈЕ-
ГАО ИЗ ЛОГОРА У ДАНЕ ВЕЛИКЕ ОФЕНЗИ-
ВЕ НА КОЗАРУ.

У логор сам доведен у дане "керамике". "Црна Марица" возила је Јеврејке и њихову дјецу из логора у Градишкој на убијање у Јасеновац. И Србе из околних села.

Око јасеновачког логора "дигнута" су два села односно српско становништво тих села и све њихово приграбљено и опљачкано.

Најприје су усташе тјерале сељаке са оусједних ораница, које су већ биле засијане. Тако је проширена "економија" логора.

Прво су дигнута села Млака и Јабланица. Нешто Јабланчана избјегло је у Босну пред терором усташа. И то њихово бјегство узето је као повод да се дигне Млака. Оне који су давали отпор или покушали бјежство убијали су на лицу мјеста. Било их је који су скакали у Саву. Убијени су старци и бабе. Жене и дјеца потоварени су у вагоне за Градишку. Мушкарци на гад у Немачку - у ствари доведени су у Земунски логор под бичеве и глад, одакле послје неколико мјесеци враћени натраг у Јасеновац, одатле преко Саве у село Градину и тамо побијени. Неки нису ни ишли за Земун, него су одмах били ликвидирани у "керамици".

Стога је сва опљачкана и отјерана велим дјелом за Немачку. Женска усташка падна служба обилазила је куће, плаћкала живад и остало и све то одвозила колима.

Послије Млаке и Јабланица дигнута су села Јасеновац и Уштице. Она су прошла исто онако као и прва села. Као повод за то узели су један инсценирани напад на усташки ауто. На то су усташе разнијали бомбом породицу једног Србина сељака и те исте вечери испразнили оба села.

"Керамика" примита је Јасеновчане и Уштичане оне од њих који нису одведени у Земун и Градишку. Онда је престала да ради. Било је то некакко концем априла.

Дигнута су и села Капље и Грелина.

Отпочело је масовно довођење Цигана. Дневно је стизало по 6-12. вагона. Искрцавани су пред логором и ту су морали да сједе на земљи. Усташе су одвајали најприје мушкарце и одворили их тобоже "на

JASENOVAC
LINTHICUM
SUMMER
2001

roll

15

date

7.6.01

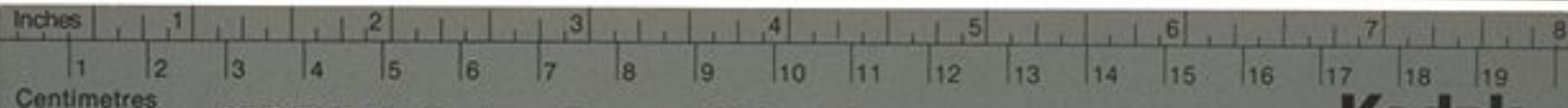
© The Tiffen Company, 2000

KODAK Gray Scale

Kodak
LICENSED PRODUCT

A 1 2 3 4 5 6 **M** 8 9 10 11 12 13 14 15 **B** 17 18 19

KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak
LICENSED PRODUCT

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

JAPER

- # 260 brochure on anti-Semitic exhibition "Židovi" in Zagreb, Croatia
- 148 notebook w/ names and numbers of IIIc/Jasenovac camp (copied?)
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- typed, in Cyrillic letter
- * no# oral histories of Jasenovac inmates "JASENOVAČKI LOGOR"
- published in 1942 by Antifascistic Committee of
People's Liberated Yugoslavia
- * Same book of oral histories

рад за Немаčku. Цигани су морали да пјевају: "Павалићу, кирјела ти рука, што ти уби српскога хајдучука" и кличу Југлавнику и Н.Д.У. Усташе су им говорили како су их довели да населе српске, партизанске земље. У прво вријеме водили су их у Уштице, смјештали у куће, убијали маљевима, закопавали у јаме по баштама. У прво вријеме водили су Цигане не са малом стражом. Касније када су Цигани увидјели о чему се ради и када су настала масовна бјежанија, стража је појачана. Увјек су се чула пуцарања. Послије мушкарца убијали су циганке и вихову дјецу.

Свакога дана растао је број дотјераних Цигана. У Уштицама више није било мјеста. Масовно влаке пресло је у село Градину, мало босанско село уздуж Саве, раштркано, увјек поплавано, пуно ратљуха, комараца. У Градини срушили су православну цркву, одвозили сијено, сламу и курузовину, сјекали врбе испред села уз Саву, по ливадама, нарочито до Босне. Посјечено је две до три хиљаде врба. Све због заштите од партизана. Послије тога инг. Пилили почео је да ради на зидању аутомата за убијање и спаљивање људи у самој Градини.

Логор у Градину веће дереглија на жици којом је управљала група Цигана Мите, ситнице и криминалца. Та дереглија може да превози по 6 мола или по 70-80 људи. Жртве су превозили у Градину и шлепом.

Циганке, двије по двије, укрцавају се у шлеп Вуку дјецу и ситнице отварају / крунице су им одмах одузели / У шлеп их остаје 100-150. Пјевају савданике и усташке пјесме. Ђерају их низ Саву, у Костарички бок или у Градину. "Д" група ископала је већ јаме разних димензија. Највеће су дугачке по 70 метара, широке 4-5 метара, дубоке 2-3 метра.

"Д" група која је бројала и до 40 људи, сада са навалом Цигана, повећала се за 100 Цигана који су осталим Циганима копали јаме да и сами у њих легну. Дешавало се у почетку да таква партија од 100 Цигана ископа јаме за двије партије убијених, а онда нова партија Цигана копа рупе и за ове Цигане - Гробаре.

"Д" група иде и враћа се са пјесмом. Поводе

Цигани
ме. он
колу.
ни уда
ке Циг
тога п
бу себ
на ков
загпу

ве. Ра
заврну
шнји.

крив з
је уст
шу кој

оста јал
до је
напола
боље с
ограле

немогл
ли на
лакше
за Циг
/ограв
свадив
опушен
ископа

и преи
бјежани

самих
женске
Бене с

отпоче
економ
штени
то лог
логору

Цигане одређене за убијање на 20 метара близу ја-
ме. онда их по десетинама изводе, туку малџи и
колу. Жртве туку и туку до јаме где добију конач-
ни ударац Неки падају у несвијест, прије тога. Не-
ке Циганке уједају патате. Усташама је стало по
тога да жртве мучевито ликвидирају, прије него по-
бу себи ол прелести. Усташе се вједају са тих кла-
ња ковавих руку и одјеће. Над напуна руке онда их
загрну.

Тако ноћ и дан. Шлеп је стално довозио жрт-
ве. Рачуна се на је "обијено" 80-100.000 Цигана.

Један усташа је причао: " Усташки официри
заврну рукаве и прелначе у клаву" Они су најстра-
шнији. Њих клања раздражује, опија."

Други усташа је причао да се надиче по-
кров земље над полуживим заточеним жртвима. И по-
је усташки официр на лицу мјеста убио једног уста-
шу који је одказао послушност.

Гомиле Цигана прел Јасеновачким логором не-
стајале су увијек замјанане новим транспортима. Би-
ло је то масовно, незапамћено истребљење циганског
нагола. Нестајали су чергари, власовари, свирачи.
Боље стојећи сремски Цигани. На пољани на брзину
ограђен је за њих житани тор.

Одвајали су Цигане од Циганки с дјецом. Из-
немогле и старце прво су убијали. Остале оставља-
ли на киши, на ледини, без хране, да омалксају и
лакше иду под маљеве и ножеве. Касније је логор
за Цигане премјештен у Градину. Испред тога логора
/ограђеног жицом/ био је ров дугачак у који су
сваљивали изнемогле и сакате и затопљавали само и-
спуњени дио откритеног рова. Над читав ров заспу
ископају нови.

У том циганском логору људи су изглађивани
и премлаћивани и тако онеспособљавани за масовно
бјегање.

Могло би се рећи да су Цигани убијани због
самих крпа. "Д" трупца малџи је сакупљала све те
женске кошуље и дјечје и одијела и ципеле. све.
Жене су потпуно голе убијали.

Некако у половини аге ликвидације Цигана
отпочело је уписивање Цигана у циглани, пилани,
економији, нарочито на масину. Ти су били сије-
штени у жици у самом Јасеновачком логору. Био је
то логор III.Ц. назван тако по циганима. у том
логору умирао се масовно од глади, туча, праморе

ности. Јасеновац остао је у истину гробницом циганског народа у Н.Д.В. Данаас у вему нема скоро у ошће Цигана. У Предини има неколико још петнаестот-личних Цигана, католика, који врше заједно са усташама убијања и који су у ствари, замијенили групу "Д".

Циганске паре и платна Цигана повукла је с Циганима у гроб и усташе Матковића млејег и Галеа који нису схватили да крвници ортаци треба да дијеле крварину, а с њима и читауу групу "Д" која је учествовала у томе ортаклуну и која је превише знала.

У то посто пријаве кад су на велико убијању Цигани и Циганке ликвидирани је Јасеновацки логор: 3-4000 Јидовски побијене су, а усташким исима стајало је да се у логору појавила епидемија тифуса. Њихове ствари такођер су сложене у бале и с осталим крпама отишле у Прилићеву творницу.

У усташкој штампи писало је како је Поглавник услиједио ријешно циганско питање. питање њиховог заноса на корист друштва и заједнице.

ЛОГОРСKE " РАЦИОНИЦЕ "

Јасеновацки логор смештен је у циглани, пилани и ланчари у Јасеновцу, бивше власништво браће Бачић. Логор се стално проширивао на рачун сусједних селачких имана.

Лежи уз Саву према Кошарици, оплетен жицом високом три метра, а широком пет метара. Једна партија заточеника цијело лето радила је на подебљавању те жичне ограда.

Од града је удаљен један километар.

Браћа Бачић имали су раније свој посебни колосјек који је водио од Јасеновацке станице до логора. До прије пар мјесеци транспорти народа ишли су кроз сам Јасеновац, за логор.

На улазу логора пише: Радна служба- усташка одбрана. Сабирни логор III.

На плочи мало ниже- Све за Поглавника- усташка одбрана.

Чим се уђе у логор с десне стране је стражара, а с лијеве звонара, названа по томе што су

ту рад
прка
ја за

кајото
године
ско во
служб
ком, с
који
поред
са нем
Малич
днак и
органи

се у
ганизу
гора
лазе
за ув
затри

врстан
ма сво
глана,
ка, фи
и тзв.

извидн
лиште,
са 4 п
чу, ус
све лг
оплачн
групни
точени
бују с
Јасено
табор.
усташк

сала в
је мно

ту раније довожена и скупљана због са православних цркава. Данас је ту затвор и мучилона број 6. хели-ја за посебне случајеве.

Усташко заповједништво има преко себе неки Мајсторовић, кажу бивши католички поп, стар око 30 година. То заповједништво има преко себе дисциплинско водство логора. Постоји и заповједништво радне службе на челу са инж. Чилијем, усташким сатни-ком, бившим наставником цигларске школе у Загребу, који има преко себе и надзор и управу свих радова, поред тога постоји цивилна управа логора на челу са неким Винером који је раније било намјештен код Машичке, доведен у логор као заточеник сада слобод-нак и намјештеник са платом и окрбом, и стварни организатор посла у Јасеновцу.

У току свога развоја мало по мало стављају се у погон бивше Баџићеве творнице и радионице, ор-ганизује се посао, отвара се тако фасада радног ло-гора покрећу кога се даномице и даље и све више про-лазе колоне народа, хиљаде и десетине хиљада које за увјен настају под маљевима усташких злочинаца, затрпане у безбројним јемама у Градини.

Заточеници у самом јасеновачком логору раз-врстани су сада по групама и сваке таква група има свога групника. Постоје групе: грађевинска, ци-глана, ланчара, логон, економија, обртна, керами-ка, фина механика, монтажа, пилања, ауто механика и тзв. Слободанова група.

Грађевинска група сазидала је све бункере и извиднице око логора, столарију, млин, пекарну, скла-ниште, обртну радионицу, нову електричну централу са 4 папна строја, усташку болницу у самом Јасено-вцу, усташке настамбе, пак у Градини, аутоматску све ловане ствари за казниона, у Н.П.У., савључко за опљачкану робу итл. У тој групи ради бива кули, а групник је неки инж. Коперман. Ради ту око инж. за-точеника, већином Јевреја. Заточени инжињери изпо-бују будући план Јасеновца. Кажу: Бива изграђен у Јасеновцу Порглавников трг, часнички дом, усташки табор, нова црква, купалона, ногометно игралиште, усташка школа итд.

Инжињере не убијају као раније, јер су им сада више потребни. Раднике из групе "чисте". Као је много посла посућују раднике из логора III.П.

догор из кога се иде на сваки посао/ а за крвотворење у смрт у Градину/. Комуниста доказаних у логору нема. них убијају одмах или их отицају у III. П. где на остани ни два дана, без разлике на професију и нацију.

У столарији која спада у ову групу правсе маљави којима се убијају жртве.

У дане када је "међународна" комисија обилазила логор није ова група радила скоро ништа. Рад је заправо отпочео нешто прије изложбе за загребачки збор. Послије те изложбе стигле су велике наручбе, нарочито за канцеларијске уређаје. Тако се експлоатише бесплатан рад заточеника који ће бити зато страшном смрћу награђени.

Групици имају нешто бољу храну. они добијају цијели хлеб. док остали четвртину хлеба на дан. у јутро каву, док остали воду и нешто кукурузна брашна. Групицину храну имају и мајстори, евиданци из града и сви бивши агенти V. H. C. - који су сачени у логор као заточеници и имају широко поље за своју крваву батинашку убојичку праксу. Групицину храну добива и по неки заточеник који се је истаклао на тешким пословима, тако од неких 300 радника на циглани, само четри таква заточеника једу читав хлеб на дан.

На циглани групици је неки Флашак Јовко, Јевреј. из Дарувара. Од Априла мјесеца, када је завршено печење људи, циглана прави пријепове свих врста. као и на другим радовима и ту врше назаор усташе. Болесни и изнемогли у свим групација морају свијеста нестати, Јер Јасеновац није ниједан убојички дом.

Групици има на расположену читав избор назни које може да примјени на заточенике како б. убрзао посао: одузимање хране или само хлеба. Сачање у сајпр на кожна земље. Казн. сацања заточеника у III. П. изричу усташе. Ко тамо оде тај се не враћа. Раднике циглане "чисте". Радно вријеме 10 сати.

У занари групици је неки Блактори из Загреба. Радника има око 130. Радно одједење. Највише се производе мали и велики усташки ножеви. У дане "међународне" комисије није се скоро ништа ту радило. Сад се посао прилично развија. Огромне

колич
се на
духан
них м
натоки
јевре
тавој

дреере

жељез
и пол
бама.
за сј
ни, п
прету
ла на
од па

Радни
ништа
сенови

вокат
су ко
винар
виглар
га две

на Ко
чка е

за ко
је бо

плачка
онда
Србим
прода
прику
јасно
не ос

волово

количине старог жељеза довучене су у Јасеновац. Ту се налази роба из опљачканих жидовских и српских дућана, огромне залихе ексерам гомиле старих шива-
њих машина из селачких кућа, плугова, коса, ауто-
матских билијара, фирми са ћирилским натписима са
јеврејских трговина. море покупљеног жељеза по чи-
тавој Н. Д. Х.

У плану је изградња велике лијеваонице и
дрвараја, где би радило око 300 радника.

Ту се производе жељезна врата и прозори са
жељезним решеткама и ланци за Павелићеве казнионе
и полиције по Н. Д. Х. Ради се ту и посебним наруч-
бама. Неки усташки часник Мујица наручио је сабљу
за сјечене главе. Мујица је вршио убијања и у цигла-
ни, предводнио сатније против партизана. Погама је
претукао пошловују у ланчари јер му сабља није би-
ла на вријеме готова. Тај Мујица пао је код Дубице
од партизанске пуке.

У погону групних инг. Пенауер из Лаузаара.
Радника око 30. У дане "комисије" није та груп-
ништа радила. Касније су постављали сималине по Је-
сеновцу и телефон.

У економији групних је др. Радо Маестро, адво-
кат из Загреба. Запослено око 4000 заточеника. Ту
су конуџнице, штале за коње, овчари, говедари, жи-
винарство, месница, млекара, пчелињак, пољски пал-
итларија. У дане "комисије" економија је имала све
га два коња.

Пљачком околних села и за вријеме офензиве
на Козару богатог кнежопоља изградила се Јасенова-
чка економија.

Боља стока отјерана у Немачку и у творнице
за конзерве а свиње су продаване на дражби. Велики
је број и поклан.

И прије пљачке кнежопоља било је ту сваке
пљачке. Тако су на пр. усташе опљачкали Градину и
онда опљачкану стоку у Градини продали за багателу
Србима у Млаци. Након осам дана опљачкали Млаку и
продали Јасенцу и Јабланцу слабије коње. Све восте
цркнутаг меса давали су за храну заточеницима. У
Јасеновацкој економији ништа није смјело да пропад-
не осим оног што су усташе пљачкале за себе.

Сада Јасеновачка економија има масу коња,
волова за вучу, музара крава и свина, које се тове.

а маст шаље за Немачку.

Преко јасеновачког логора организована је плачка оног истог Кнежноља чије је становништво истребљено над огромним јамама у Дубици и Градини. Хиљаде опљачканих говеда за конзерве, за фашистичке разбојнике. Јасеновац је централа мањих економија које су смјештене у околини. Отуда иду плачкашке колоне у пратњи чарнара и заточене жене и радне сојне од православца да плачкају напуштена српска огњишта по Кнежнољу, да пренапају и траже склоништа жита и робе, да одвлаче и последње подивљало живинце. Јасеновачка економија испоручује маст и месо за Павелићеву војску, она је данас клаоница и народа и стоне опљачкане од народа.

У обртној групи групник је неки Хрват из врода. Ту су на раду бријачи, кројачи, постолари и др. них је одприлике око 100. Ту су и дезинфектори. Једне ноћи свукли су читав логор III.Ц. до гола због дезинфекције одијела, а другог дана половина тих дезинфектованих је побијена! Све заточенике шишају, сада и оне у III.Ц. изузев оних који одмах иду у Градину под усташке маљеве.

У керамичкој групи има свега 5 до 6 људи, међу њима и неки сликар Валтер Краво коме су као умјетнику дозволили да може носити дугачку косу, који израђује којекакве Поглавничкове кипове и фантазије о усташким навалама, а сада моментално у томе јасеновачком паклу претвара у глину Бетовенову неку симфонију и валда ће му кад је тако продуктиван усташе дозволити да носи и главу када су дозволили да носи дугачку косу.

Иначе је много познатија она ранија керамичка група која је претварала у пећима шиглане људска бића у пепео.

У финој меџаници групник је неки инг. Розенберг. Основано је тек пред мјесец дана. Има на раду пет до шест људи.

У монтажи групник је тај исти Розенберг, а на раду има око 200 људи. Поправљају разне опљачкане машине дотјеране са свих страна. Ту леже гомиле бодљикаве жице остале од старе Југославије, а полупана православна црквена згодна отишла

су з
ји ни
панев
санду

сијека

неким
ко 200
свака
и ву

да и

очано
обез и

- дирао
ве ба
мо је

редно
ном за
као ка
Митрал
јених.

посли
гор.
гладна
тукли.

пред у
који с
би пас
рана.

су за Немачку. У пилани је групник Розенберг/који није инжењер/ на послу око 100. људи. Чуку паневе из Саве. имају гатере, циркулар, праве сандуке, паркет и томе слично.

У аутомеханици групник је неки Сомеши из Осијека. Људи око 50., врше оправке аута и мотора.

Слободанова група, то је група на челу са неким слободаном Јовановићем из Бијелине. Има око 200 људи, тај је број врло промјенљив, врши свакаке послове, има преко себе чишћење логора, а и њу од свих група највише "чисте."

Групници су обично животиња. Чак се по неки да и није претјерано лош.

ЛИК ЈЕДНОГ ЦЕЛАТА

Пудић, име му знамо. Висок, сув, мршав, живичано болестан, у усташком радном одијелу од цајга без икаквих ознака, са револвером под капутом.

Шеф масовних убијања.

Заточеници који су га знали кажу да је ликови дирао логор у Јадовном у Лици /око 30.000 људи/ и ве бацао у провалије. Био је у логору Крапље. Тамо је приредио масовно илације једне ноћи.

Било је то овако: у ноћи дао је "наступ" и наредио заточеницима да крену према капији. Одједном заштектао је митраљез по људима. Пудић је вик као како су Срби и Јидови покушали да му побјегну. Митраљез је заатајио. По било је већ око 150 побјених.

Око 1000 преосталих заточеника спроведени су последије два до три дана пјешке у Јасеновачки логор. Спавали су у пизгани. Подерани, блатнави, из гладњели, многи разбијених глава. Ту су их поновно тукли. Страховито. Око 200 остало их је мртвих.

Ујутро морали су остали напоље из логора пред усташки шпалир кроз унакрсне тољаге целата који су око 50 них- ногама скакали на онога који би пао.

То су страшни дани логора, дани не-говог ства рана.

Те биједнике поновно су допјерали у логор.

Касније су ликвидирали измрцварене људе. На камионе су их побеђали једне на друге и прекрили це-радама. Усташе су скакали по њима и боли их. Одве жени су за Крапље и тамо побијени.

Тако је ликвидирао Крапље у децембру прошле године.

Тако је испричао један који је случајно остао жив из те групе.

Пудић се тада изгубио-некуда, баш да да ликвиди-ра друге логоре.

Када су почели масовно пристизати цигани до-шао је поново и Пудић. Његов долазак изазвао је огроман страх у логору. Шептало се: дошао је: Пу-дић. Та вијест муњевито се раширила кроз логор. Пу-дић је водио колоне цигана у смрт.

С њим је ишао Дудо Барањон из "Д" групе.

Пудић је навраћао и у логорске радионице, ишао је од једне до друге, изводио људе и убијао их леворвора.

Људи из Јастребарског, из Крапља, из тих лого-ра у којима је раније дивљао Пудић скривали су се испред његових очију.

Једнога дана бацио је једнога кочијаша у жицу III. Б. у жицу смрти само зато што су се коњи по-плашили када је Пудић наишао са мотором.

На скали која води за Градину два кочијаша Хр-вата из Загорја нешто су се сажаптавали. Пудић их је одмах спровео за Градину.

Један кочијаш прича: нас пет кочијаша кренуло је за Градину по крпе и Пудић с нама. Викао је не-престано да брзо радимо и много натоваримо. Неки Рајх из Пакраца, младић од 18. година радио је по Пудићевом мишљењу опоро. "Ради брже!" - продерао се Пудић. Рајх му је одговорио мирно: "Па радим ја брзо!" и окренуо се колима. Пудић је извадио ре-волвер и убио га пред нама.

Неколико минута после је тога хтио је да пуча и на мене. Зато што ми је женска кошуља запела за грану. Бјежао сам, а моја кола с крпама дотјерао је неки циганин.

Убио је тако двојицу кочијаша, који су вози-ли сијено а нису му се брзо смакли с пута.

Хвалио се је да га чују заточеници-нако нај-више воли клати. Показивао је нож крвав. Говорио је: никад га не бришам, многе сам с њиме поклео.

Ци-
копавао

Он

Јед

вилу с

о га зб

је у Бо

Он

дио. А

није.

Те

је испр

Пудићев

сеновцу

у

постели

меда,

ног но

у

крви и

у

Или, т

ским о

и оних

у

да се

точена

остади

дишки

око ст

управ

колос

ке по

је ло

тер,-

из ва

да "т

криом

враће

ништа

Циганке је силовао. Живу циганску дјечу је за-
копавао у земљу, убијао је као нико Цигане.

Онда је некуда отишао.

Једнога дана искривљено је опет у економији, у ци-
вилу с брадом. Позвао је усташког надзорника и тука
о га због неког новца. Тада је говорио да не вјеру-
је у Бога, али да вјерује у Поглавника.

Онда га је опет нестало. Казали су да је полу-
дио. А можда су га и сами убили, јер луд је био и ра-
није.

Тек дошла је група покретног складишта, која
је испразнила толике српске станове и испразнила и
Пудићев стан у кући неког протјераног лицигара у Ја-
сеновцу.

У стану тога целата нађено је одијела, рубља,
постелине, неколико перзијских ћилима, око 30. кг.
меда, врела шећера, много сапуна и много разноврсног
ног новца.

У стану целата осјећали су се трагови плачке,
крви и злочина.

.....

ЛИКВИДАЦИЈА " ТРОГОДИШЊАКА "

У логор се ретко долази са судским одлукама.
Или, тачније велика мањина долази у логор са судским
ским одлукама. А судбина је иста оних са одлукама
и оних без одлука.

У мјесецу јуну управа је тражила пред "наступ"
да се јаве сви они који су суђени на три године за-
точења. Били су то у главном Хрвати и Муслимани, јер
остали долазе без одлука. Речено им је да ће у Гра-
дински логор и да ће им тамо бити боље. Било их је
око стотину. Искупили су их све пред канцеларијом
управе и са њиховим мршавим пртљагом одпремили до
колосјека, до вагона. Ствари су им потоварили, ру-
ке повезали и заточеници су стрпани у вагоне. Онда
је локомотива отјерала те вагоне до станице..

- Ујутро смо ми кочијаша, - прича Габриел Вик-
тер, - морали поново да истоварујемо њихове ствари
из вагона који су враћени. По томе смо закључили
да "трогодишњаци" нису отпремљени за Градинску, него
криомице за Градину.

Свега неколико "трогодишњака", њих око 14.
враћено је натраг у Логор. Било им је наређено да
ништа не смију говорити о судбини својих осталих

другова. Ипак су неки казали: другови наши одведени су за Градину.

Било да Павелићеви приједи и покретни судоби осуђују на смрт или на једну, двије, три године заточења, било да пуштају на "слободу", УНС-а дочекује пред вратима и сви Павелићеви путеви вођи полазе од његових судница са полицијом воде за Јасеновац.

А из Јасеновца зна се само један пут-за Градину.!

Масовно убијање - то је свакодневна и свакодневна појава у Јасеновачком логору. Стотине и хиљаде иду у смрт без престанка. А постоје и нарочита убијања из нарочитих побуда. Усташки крволоци посебно кољу, да тако кажемо, за свој рачун: кољу на своје и Поглавникове крваве имендане и рођендане, на поједине свеце, на Божиће и Ђурђевдане. Или убијају због клина кукуруза који је неки изгладњели истраго, убијају због једног кромпира, убијају због тога што заточеник није поздрављено или зато што је поздрављено неког усташу, убијају јер им се убија, јер могу и имају кога убијати. Све то иде онако успут, изван редовних масовних убиштава. Убијају људе јер су стари, јер су слаби, јер су болесни, јер не могу бити дебели у логору и здрави. Убијају их јер их је превелико бројно стање у логору. Када логорска управа затражи да у логору мора бити на пр., 500 људи мање, тај се број мора намирити одређеним бројем из сваке радне групе. Таква су чишћења честа.

Убијају и муче на све могуће и немогуће начине. Не само револвером, ножем, маљем, ускијаним твонжњем, главу, него се дешавало да ископају јаму, на-тјерају у њу живе људе, жене и дјецу и онда разнесу бомбама.

Једном су дали да се у ковањи изради жезло зна дилка метар и пол дугачка, а двадесет милиметара дебела - и с тим жељезним коцњем вјежбали су се у гађању живих људи из даљине.

У прве дане нису се трудили да сакрију злочине. Ни пред заточеницима ни пред околним селима. Хтјели су да тако сваком живом утјерају страх у кости. касније су настојали да прикрију истребљивање околних села. Такве и сличне злочине било је немогуће сакрити. Није их се више ни сакривало о-

сим
оницу
ворит
Да да
сијел

и кош
дину.
главо
са чу

логор
гори
запов
су др
нас с
је см
два м
ба, в
леко
шутје

Једно
плави
се у
ваго
груд
вих

Пија
крва
ноћ.
жене
живо
уз с
сам

чино
них
Њој
уста
и га

фото
пе и
биле
Биле

сим пред транспортима који непосредно иду за класоницу. Само се о злочинима и покољима не смије говорити. Не смију говорити ни усташе ни заточеници. Да да је свако знао за "керамику", о томе није се смјело ни писнути.

Гледали смо како тјерају колоне само у гаћама и кошуљи, повезане жицом, према Ушницама или за Градину. Виђали смо с наше обале како преко у Градини глузо падају људи под ударцима маљева. Свакога часа чујемо пуцњаве и жауке жртава.

Једном кад смо се враћали са ванског рада у логор, видјели смо прича Антон Дајч, - како прије гори неки човјек на дрвима. Ломача. Није се чуло запомагање. Ватра се онда нагло утрнула. Мора да су дрва били попили бензином. Тресто до четресто нас смо нијемо посматрали тај језиви приказ. Касније смо сазнали: та ломача је изгорјело њих троје, два мушкарца и једна лијепа жена: били су из Загреба, комунисти. Сјећам се као данас: пламен је надалеко обасјавао. Ни смо се жежили. А усташе су само шутјеле.

У почетку нисам вјеровоа да убијају и дјецу. Једног јутра морали смо замрачити окна радионице плавим папиром. Чули су се вагонети од тунела где се убијало према пећи циглане. Тог јутра на врху вагонета видео сам једну малу цурицу пробијених груди, сву крваву. Колико су од тада убили таквих малих, невиних створена.

Крвници су увјек пијани од крви и ракије. Пијани иду у покоље, пијани се враћају са покоља, крвавих руку и одјеће. Оргија трају из ноћи у ноћ. Док у Градини над јамима падају невини људи, жене и дјеца као муве, дотле усташке официрске животиње напијају се и госте у табору, у цумарији, уз свирку заточеничког оркестра који је створен само зато да свира на њиховим оргијама.

Најстрашнија звјерства вршена су у подруму чиковничке кухиње. Усташе су се картале, а крај њих на столу била је разапета једна несрећна жена. Њој су раскречене ноге и руке везали за строп и усташке звијери истресали су цео својих цигарета и гасили их у њеном полном органу.

Једнога дана показао ми је неки заточеник фотографије нађене у стварима покланих жена и дјеце из бившег Јаковачког логора. Међу тим сликама била је и слика моје жене и мене са нешг вјенчања. Биле су и слике наше дјеце. Вило ми је страшно.

Колико сам био желио да бар они остану живи над је већ мене снашла судбина да сваког часа висим о концу.

Тала сам писао рођацима да ми је жена и да су дјеца с овим или с оним у роду који је већ давно умро, тако да знају шта је с њима и да од оно мало сиротине што ми још остаде не шаљу узалуд у логор пакете. На такав начин саопштавали су и остали логораша онима вани умирана међу нама. Управа логора забранила је такво писање. Смјело се само јавити да си жив и здрав и да ти је добро.

О несрећној судбини својих најмилијих морао сам у логору ћутати. Логорског коџијана Ђермана Атијаса, који је раније био електричар, убили су само зато што је негде рекао да су му двије сестре убијене у Јабланцу. Он их као јучер видео у жици, а данас их је узалуд тражио очима.

Био га је крвник Марићин, а нама је објаснио умјесто опомене, да је Ђерман Атијас убијен "због ширења алармантних вијести".

Хиљаде и десетине хиљада Срба, Српкиња и њихове дјеце издахнуло је под ножевима и малевима јасеновачких звијери.

Хиљаде хрватских и муслиманских родољуба пало је од плаћене крвничке руке.

Где су гробнице толиког народа?

У самом јасеновачком логору између језера, централне кухиње и барака.

Низе логора према Коптарици.

По шуми око ранијег логора II.

У Крапљу. У Млаци. У Уштицама, по сељачким бантама, на православном гробљу.

По Градини, највише по Градини.

Свукуда.....

Рачуна се да су у Крапљу и Уштицама zatrpane десетине хиљада лешева. А у Градини, црној Градини, и до двесте хиљада.

Подивљала Сава подривала је земљу и подизала лешева, а када се смиривала у своје корито, остављала је иза себе улегнућа над јамима-гробницама, одакле су вириле људске пјеванице и лубање.

Над таквим братским гробницама наших народа, на безбројним лешевима, костима и ломачама невиних, подигнута је и одржава се Павелићева крвава лудница.

чији је паклени смисао потпуно истребљење свих
наших народа за рачун туђинских поробљивача.

.....

ПРЕКО ВОДЉИКАВИХ ЖИЦА - У СЛОБОДУ ИЛИ СМРТ!

Заиста, у јасеновачком логору заточеник није сигуран за свој живот. Тако је са онима у логору. А колике хиљаде народа пролазе крај логора равно за Градину, а да нису у потпуности ни свјесне тамо их воде и шта их тамо чека.

Жртве ипак слуте, осјећају шта их чека. И често се дешава да кандидати смрти скачу са скеле у Саву. Скачу жене с дјецом у наручју. А усташе дуж обале гађају давленике и очајнике.

Бјеже луци под плотунима и ријетко коме успијева побјећи. Тада убијају не само ухваћеног него и остале из његовог мјеста, који се налазе у логору.

Иду ли жртве туно, беспомоћно у смрт? Шта се све дешава над над јамама прованицама, где раде усташки маљевци и ножеви? То знају само белати.

Усташе су саме причале да је једна Циганка зубима заклала једног њиховог друга и његовим ножем заклала једнога другог.

Козара је била страх и трепет за јасеновачке белате. Усташе су увјек очекивали напад. Читаве сатније бачили су ноћу поред стража око логора. По сву ноћ се патролирало. Ноћу су замрачивали логор. Свака пушка из Босне значила је припремно стање у логору.

Никакво чудо што су се ти крвожедни пси и људодери окомили са највећим бијесом на козарску позадину доведену у логор после велике офанзиве. После циганских транспорта то су били највећи транспорти народа за јасеновац и Градину. Неколико дана долазило је козарско робље из млаке и Уштица, возом, пјешке и колима. Већином жене, дјеца и старци. Нешто мало од тих транспорта одпремили су из јасеноваца за Немачку, нешто одредили за пољске редове, а остало уништавали.

Голоруким селацима који су раније изјегли из Градине а који су сада заробљени у козари казали су крвници: "Ајте овамо! Ми пеге у своје село!"

Усташе су на сва уста говорили да је козара

Н.
-Н.
НО

пала, да је Козара гроб партизана! И сами су вјеровали у ту своју лагу! А кад су скоро поново запуцале козарске партизанске пушке и мирадези на домак Дубице, Приједора и Нолога, још већи страх спонао је целате.

Када су козарски партизани, последије офанзиве на козару, побили 11 усташких бандита у Дубици, у јасеновачком логору за све заточенике оио је одређен "наступ". Усташки заставник Маричић ишао је од групе до групе и сваког је заточеника питао одакле је. Сви који су оили из новског, дубичког и градишког среза, остатак козарске позадине, добили су по комад хлеба и речено им је да иду за "Немачку". У ствари истремили су их равно за Градину!

Ево што о томе случају причају преживјели селаци Ђорђе Продановић из Горњоселаца, Стојан Арбутина из Ђоричке, Симо Котур из Шурурова, сви из села Подкозарја, и Вранко Пјеваљчић, општина Батовска, срез Чајнички који је такођер био с нама.:

- У Јасеновац смо долазили у партијама по 400 људи. Смјестили су нас у жицу III.Ц. где може да стане густо набијено до пет хиљада људи.. Усташе су нас опљачкали. Водили су нас на нови насип. Нису давали ни хлеба ни воде. Йуди су падали на раду и били су на мјесту убијани. Свакога дана по пет, шест. Свако вече пролазило је за Градину по пет сто до хиљаду људи, жена и дјеце на клаоницу. Иза жртава остајало је само руље.

Када су и нас повели за Градину знали смо колико је сати. Знали смо да идемо у смрт.

Није нам било као умиријети, јер тамо ни онако нема живота. Само нисмо хтјели да нас за колу или маљем уткуу као хајване. Ишли смо пријеко у нашу Босну чврста корака, уздигнуте главе.

У Градини се живи један дан, највише неколико дана. Тамо се не добива никаква храна. Сваког ко откине лист са гране, или пође на латрину без дозволе, или се приолижи жици, убијају на мјесту. Йуди морају чучнути или лећи. Заште не ко воде, убију га. Зато људи шуте.

Убијање није занат само оне несторице одређених зато. Убијање је спорт свих усташких официра и подофицира. Йуде, жене, дјецу у Градини убијају као што се убијају змије: кољем, маљевима, и још жртва није издахнула а Цигани гробари

је од
мо да
или не
Не
смо би
рафали
ударен
ку два
осјетк
боди н
Та
ном и
Да
Ос
жици
П
на и
Цигани
ставил
В
род ко
слобод
И
ца!...
В
стижу
велик
Хрвата
ре за
ца иду
Пр
због
крива
из Хр
неве
дољуби
Ст
финири
чком
муче
Та
ског
слан
чни
на по

је одвуку. Расгласили смо између себе да се нећемо дати мирно дотући. Или на слободу преко жице или нека погинемо на трку.

Нада су нас извели, почели смо се отимати. Нисмо били везани. Плотуни из пушака и митраљески рафали загарали су по нама. Ја сам - прича Бранко - ударен по глави. Вршио сам на жицу. Густу, високу два метра. Изгребао сам све руке. Нисам тада осјетио ни крв ни бол. А кад сам се нашао на слободи нисам вјеровао.

Тако се слично збило и са Ђорђем и са Стоја - ном и Симом и са неким малим Драгашем.

Да ли је још тко избјегао не знају.

Остали су остали изрешетани и ископанљени у жици и на жици.

Пуцало је око 40 пушака. Било је ту поред уста ша и око 40 личних Цигана, остаци циганског народа Цигана целата са брадвалима у рукама, који су на - ставили гробарски и целатски посао "Д" групе.

Била је то славна партија осуђених на смрт! На род који је мјесецима бранио крљу своје животе и слободу, није дозволио да га колу као овце!

И целатима је тада морало бити студено око срца!.....

.....

Временом, у Јасеновачки логор све чешће при - стижу и транспорти из чисто хрватских крајева. Павелић баца у овај пакао и читаве породице многих Хрвата и Муслимана који су отишли у шуму да се бо ре за слободу свога народа. Неке од тих породи ца иду за Градишкку, неке за Градину.

Пристижу хрватски селаци, дотјерани већином због неодазивања у Павелићеву војску, због при - кривања људи и везе са партизанима. Стижу селаци из Хрватског Загорја у вези с нападом на Павели - ћеве жандаре у Стуоници. Стижу радници, ђаци, ро дољуби из читаве Н. Д. Х.

Стижу све чешће и домобрани и домобрански о - фицери који су однезали послушност у братоубила - чком рату. Многе бацају у бунаргије. Страшно их муче прије коначног пута за Градину.

Тако су девели и Антона Мажнарића, домобран - ског надпоручника који је како причају, био по - слан од стране домобранског министарства на исто чни фронт. Вјероватно је причао истину о стању на источном фронту. Нега су превели из Јасеновца

за Градишну. Крајем маја дотјерали су у логор групу од око 150 домобрана. Држали су их под јаком стражом. Онда су их некуда одвели. Педесетних поново су вратили, обукли у усташке одијела и бацили у офанзиву на Козару.

Број Хрвата у логору попео се на двије пети-не укупног броја заточеника. Усташки целати поста-пају с њима крвавије него преосталим Циганима и Јеврејима. У дане пред саму офанзиву на Козару у-сијело је неколицини заточених хрватских селама кроз килу куршума побјећи из логора. Били су то Рајајчевић Иво и Ђуро из села Вурота, котар Сисак, Чипор Ђуро из Вурда, котар Сисак, Поздријан Јурај из Дубаве, котар Чазма. Они су били одлучили да рађе погину на бијегу него да ид даље остану у ја-сеновачком логору. С њима је избјегао и Радослав Јохан, железнички чиновник из Загреба. "Само пола сата слободе и не жалимо да погинемо"! С тим уз-виком прикључили су се они партизанима. Јосип Ра-дишевић није преживио офанзиву. Настао је у тала-сима. Уне, погођен од усташког куршума, у часу ка-да је хтио да се пребаци и да у своме крају на-стави борбу за слободу своје домовине.

.....

НО СУ СВЕ ЈАСЕНОВАЧКИ ЦЕЛАТИ

Усташки крвници постали су крвавији од сво-јих фашистичких учитеља из Рима и Берлина.

Анте Павелић и Еуген Кватерник окупали су у јасеновачком логору, прокушане целате и криминалце којима су могли повјерити извршење својих незапам-ћених масовних злочина.

- Онај који не може да из живе мајке води дјену, томе нема мјеста међу нама, рекао је Поглав-ник- тако причају саме усташе међу собом у логору.

Вјекослав Лубурић, стар око 30 година, уста-шки бојник, Херцеговац, био је са Павелићем у Ита-лији, сада повјереник свих "сабирних" логора у И.Д. У. и сам мучи и убија поједине заточенике, нарочито комунисте. А сви злочини и покољи по логорима врше се непосредно по његовом наређењу.

Ивица Матковић, стар око 30 година, из Шиб-

ника, натпо- без дјете. логор а ко и трепет и та "Дулафу" новцу и јед сам Лубурић дијели опла-

Љубом поручник, з цеговац, Лу ма и убиств Милош неког једно врије што су томе бо Милош м леђа. Посл лијечника. усташку оф ко га није наставио с везом, одо дана мучен ни орган/ приликом то Херман бившег чи из Винков Градишну, неког Кер у Феричан ци који с служили и водно збо знали. За један по пред ген пуцали и усташа о тио у ша и крвав крвожеди у дане п призор: једном

ника, натпоручник, замјеник Лубурићев, ожењен, без дјете. Прима дошљаке и распоређује ко ће у логор а ко одмах за Градину. И сам убица. Страх и трепет и логора и усташа.. Неговог млађег брата "Дулфу" који је исто тако био крвник у Јасеновцу и једно вријеме шеф "керамике" убио је сам Лубурић, јер Дулфо није хтио да са осталима дијели опљачкане циганске ствари.

Љубомир Милош, стар 22 године, усташки натпоручник, заповједник свих "сабирних" логора, Херцеговац, Лубурићев рођак. Предначи у свим мученима и убиствима. Нарочито звијерски мучио је Љубо Милош неког Пајташа, који је као заточеник био једно вријеме логорник економије у Окучанима. Пошто су томе Пајташу у мучионици одсјекли уши. Љубо Милош му је онда ножем парао кожу са прсију и леђа. Послије таке мучења, послао му је у затвор лијечника. Пајташа су превили, добио је најбољу усташку официрску храну и по Љубином наређењу нико га није смио дирати. Два дана касније Љубо је наставио са мучењем. Палио је Пајташа усијаним жељезом, одсјекао му нос и најзад су га, послје 14. дана мучења, свега у завоју, /вирио му је само полни орган/ извели пред "наступ" на стријелање. Том приликом стријелали су још неколико заточеника и то Хермана Шпилера, цивилног логорника у Градишци, бившег чиновника осигуравајућег друштва "Уједињене из Винковаца": неког Сохра, замјеника логорника у Градишци, сина неког трговца из околине Винковаца: неког Кертнера, званог "Чаруга", економи у логору, у Феричанцима код Осијека. Све су то били заточеници који су уживали највише повјерење код усташа и служили им, а онда су изведени на стријелање, наводно због крађе новца, у ствари јер су сувише знали. Заточеници су их најприје свукли, а онда су један по један у клечећем ставу, с леђа побијени пред генералним "наступом". У Шпилера су три пута пуцали и он је још увијек живио. Тада га је један усташа окренуо на леђа, зарио му нож у срце, ухватио у шаку вруће крви и испио је, облизвао прсте и крвав нож турио у корице. Чуло се само усташко крвожедно: Ааах! Онда је Љубо Милош наредио "отступ" У дане прије комисије заточеници су видјели следећи приказ: пред десетак усташа Љубо Милош наредио је једном несретнику да клекне и да се подбочи на

лактове, да дигне главу горе и онда га је заклао као свинче. Затим му је распорио трбух и скакао по њему. То је била зорна обука у усташком клану. Такав је Љубомир Милош, такви су и његови помагачи.

Неки Мајсторовић, стар око 30. година, нажу бивши поп, сада заповједник јасеновачког логора, крвник попут свих осталих.

Ивица Матијевих, стар око 22 године, усташки поручник, замјеник Мајсторовићев, заповједник и ликвидатор заточеничког логора у Такову, раније пропалица, био је већ једном полудио, сада шеф целата.

Инжињер Љубомир Пићили, стар око 40 година, усташки сатник, заповједник радне службе свих логора ожењен, с двоје дјеце, раније наставник цигларске школе у Загребу. Инжињер Пићили, са жилом у руци, обилази III.Ц. и пребија главу измучене заточенике. С нарочитом слашћу убија на бијегу ухваћене, оне који су покушали да умакну Пићилијевим пећима. - Што си бјежао? - дере се Пићили и туче ухваћеног по глави, по очима, свакуда. - Хтио сам да видим кућу! Бојао сам се смрти! - Одвраћа ухваћени. - Ево с овом жилом, а не са пистолетом убићемо те. - И док остали заточеници посматрају тај приказ поиздаје, Пићили премлаћује жилом своју жртву до бесвијести, онда је полијева водом и поновно бије, док је остале усташе колцем, гвозденим штапом, ма чиме не туку. И тај Пићили, који се специјализирао у грађевну пећ за спаљивање људи послије "керамике" отпочео је грађење новог и усавршенијег "крематорија" у Градини. Убијање се имало вршити у кући неког Пере Букића и леш је преко неке металне плоче кроз ходник, требало аутоматски пребацивати у сусједне пећи. Тај Пићилијев аутоматски "крематориј" не служи намијењеној сврси. Показало се да је вентилација слаба. И, што је важније, да је тај Пићилијев механизам преспор и недовољан да прими читаве поворке људи осуђених да у Градини умру.

Неки Марићих, стар око 23 године из Шибеника бивши агент VNS-а, раније ценир. Крвник који убија у логору III.Ц. у "наступу" свагде. "Кога Марићих изабере, тога је и бог изабрао!" - Нажу заточеници.

Мирко Којић, стар око 35 година, пенав, усташки поручник, раније скитница, сада заповједник Дубице. У дане када су, над великим јемама, ископаним у

дуби
тине
јеме
опту
Сохра
им ли
чицу
ли су
нија,
је не
је и
злочи
докто
дјете
грозн
мучил
На кр
кли,
зна и
призна
дину
испра
доктор
вој у
разни
склади

ко 45
рића,
жењен,

заточе
надзор
и сам

је кр
такозв
спијун
и злоч

ки цел
чица:"

застав
је дје

дубичком гробљу, клане и убијане стотине и стотине голоруких селана, који су заробљени за зријеме велике офензиве на Козару, разбојник Њојић оптужио је дубичког лијечника, доктора Милана Сохра да је стајао у вези са партизанима и слао им лијекове. Доктора Сохра, његову жену и дјевојчицу од 9 година спровели су у Јасеновац. Башили су их у мучионицу, у руке злогласног Цивидинија, бившег агента загребачке полиције који је некад био десна рука крвавог Попрека и који је и сада као заточеник наставио звијерства и злочине за рачун својих нових господара. На очи доктора Сохра и његове жене вадили су њиховом дјетету очи и мучили га док није умро у најгрознијим мукама. Онда су пред доктором Сохром мучили његову жену, силовали је, пекли и резали. На крају дошао је ред и на њега. Пекли су га сјекли, на најзверскије начине присиљавали да призна измишљене везе са партизанима. И кад није признао, онако полумртва пребацили су га у Градину и тамо уништили. А "покретно складиште" испразнило је потом приватни стан и ординацију доктора Милана Сохра. Ординација је требала новој усташкој солници у Јасеновцу. Остале ствари разнијели су усташки официри, у главном шеф тога складишта "чиливој Влахо.

"Брко" Лубурић управитељ циглане, стар око 45 година, Херцеговац, братић Вјекослава Лубурића, раније шверцер, сада усташки заставник, ожењен, разбојник, учесник у многим покољима.

Бранко Цвјетиновић, стар око 35 година, заточеник, Србин из Бијелине, кројач, у логору надзорник на насипу и градњи барака, денунцирао, и сам убијао на стотине заточеника.

Шимун Бунтић, стар око 40 година, раније крчмар из Мостара, сада усташки надпоручник, такозвани "теренски повјереник", Павелићева шпијункина, организатор многих масовних покоља и злочина.

Илија Сабљић, стар око 50 година, усташки целат. Млати где кога стигне. Његова је узречица: "Лези да те ждерем"

Арон Атарач, стар око 30 година, Усташки заставник. Раније радио код Шинада. Ожењен, двоје дјеце, једанпут већ био у лудници, крчмар.

Шест устава, сталних целаца у самој Градини, Херцеговини. Један се зове Тошић, један Буро Чулак. Када Павелић иде у Босну кажу да га ови пси прате. Једино тада Градина мирује. Павелић ријетко иде у Босну, и ријетко Градина мирује.

Нису ово имена свих јасеновачких целаца и нису овде ни издалека побројени сви њихови злочини. Ово су податци неколицине избјеглих заточеника само о неким јасеновачким целацама.

"Њихова имена позната су десетцима хиљада измучених људи. Нека знају ти подлаци да неће умаћи од одговорности за своје злочине, да их неће мимоићи осветничка рука народа"/Стаљин/

Ни усташки маљени, ни ова остала усташка звјерства нису у стању да зачепе уста јасеновачких ~~жртава~~. Знаће се пуна истина о јасеновачким злочинима и ни један злочинац, ни један крвник неће моћи избјећи освети народа.

.....

Крај

Издао: Котарски Комитет Н.П.У. за котар Грачац.
6-7-1943. године.

Prva knjiga o Jasenovcu

DOKUMENTI O ZLOČINIMA OKUPATORA
I NJIHOVIH USTAŠKIH I ČETNIČKIH POMAGAČA

Jasenovački logor

Iskazi zatočenika koji su pobjegli iz logora

1942

IZDANJE PROPAGANDNOG OTSJEKA
ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA
JUGOSLAVIJE

DOKUMENTI O ZLOČINIMA OKUPATORA
I NJIHOVIH USTAŠKIH I ČETNIČKIH POMAGAČA

Jasenovački logor

Iskazi zatočenika koji su pobjegli iz logora

1942

IZDANJE PROPAGANDNOG OTSJEKA
ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA
JUGOSLAVIJE

Za štampu priredio: NIKOLA PAVLIĆ

INV. BR 110

661727A

7-14

DOKUMENTI O ZLOCINIMA OKUPATORA
I NJIHOVIH USTAŠKIH I ČETNIČKIH POMAGAČA

JASENOVAČKI LOGOR

**ISKAZI ZATOČENIKA
KOJI SU POBJEGLI IZ LOGORA**

1942

IZDANJE PROPAGANDNOG OTSJEKA
NARODNO-OSLOBODILAČKOG VIJEĆA JUGOSLAVIJE

SADRŽAJ

Predgovor

Nota Sovjetske vlade o odgovornosti hitlerovskih zločinaca i njihovih pomagača.

DOKUMENTI O ZLOČINIMA

- I. »Medunarodna komisija« u Jasenovачkom logoru.*
- II. Rad na nasipu.*
- III. Iskaz Gabrijela Vintera.*
- IV. »Krematorij«*
- V. Pokretno skladište ustaške odbrane.*
- VI. Iskaz Dušana Čuluma koji je pobjegao iz logora u danima ofanzive na Kozaru.*
- VII. Logorske »radionice«.*
- VIII. Lik jednog dželata.*

Napomena

Osim trećeg i šestog iskaza svi ostali su zajednički iskazi sedmorice odbjeglih zatočenika: Gabrijela Vintera, Dušana Čuluma, Josipa Hiršbergera, Mirka Unterbergera, Antona Dajča i dvojice seljaka.

PREDGOVOR

Ovom knjižicom počinjemo objavljivanje dokumenata o zvjerstvima fašističkih okupatora i njihovih ustaških i četničkih slugu.

U ovoj knjižici objavljujemo zajedničke i pojedinačne iskaze sedmorice zatočenika koji su uspjeli da se bjegstvom na Kozaru, partizanima, spasu krvavog logora u Jasenovcu. Njihovi iskazi nijesu plod neke bolesne mašte, nego samo jednostavna slika jasenovačke stvarnosti u kojoj nije unijeto nikakvo dodavanje ni pretjerivanje, jer je prosta i jednostavna istina groznija od svačeg što bi ma čija — pa i bolesna i ludacka — mašta mogla izmisliti.

Narodno-oslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije u svojim svakodnevnim pobjedonosnim borbama vrše ulogu narodnog osvetnika nad tom bandom najgadnijih zlikovaca koje je ikada svijet zapamtio. Hiljade i hiljade fašističkih bandita i njihovih pomagača dobili su već zasluženu kaznu od osvetničke ruke narodnih boraca. Svakim danom biva sve veći broj tih zlikovaca koji padaju pod udarcima pravedne narodne osvete. Ali mnogi zlikovci još šetaju našom zemljom, mnogi još produžuju svoj dželatski posao. Oni neće umaći i ne smiju umaći od surove kazne za svoje jezovite zločine.

Ali da bi se osiguralo da nijedan zlikovac ne umakne zasluženoj kazni, treba uložiti sve napore u prikupljanje podataka o svima zvjerstvima izvršenim od strane okupatora i njihovih pomagača u svima ze-

mljama Jugoslavije. To traže od nas grobovi stotina hiljada ubijenih i izmrcvarenih ljudi, žena, djece i staraca, zgarišta nebrojenih sela i gradova, čitave opustošene oblasti. Zabilježiti svaki zločin, sa što je moguće detaljnijim podacima o mjestu, vremenu i ostalim okolnostima zločina kao i naročito o naredbodavcima i izvršiocima zločina, — to je sveta dužnost svakog rodoljuba. Naše pozadinske vojne vlasti i Narodno-oslobodilački odbori, organizacije Komunističke partije Jugoslavije i SKOJ-a, Antifašistički front žena i narodne omladinske organizacije, kao i svaki pojedini rodoljub treba da smatraju svojom najvećom dužnošću da pomognu u prikupljanju iscrpnih, detaljnih i provjerenih podataka o zverstvima izvršenim nad narodima Jugoslavije od strane fašističkih krvoloka. Ne treba to da budu nikakvi literarni opisi i pričanja, nego najjednostavnije iznošenje golih činjenica, redajući imena i podatke o žrtvama, zločinima, i naročito o počiniteljima tih zločina, pa bili oni potstrekači i naredbodavci, ili prosti izvršioci.

Takav materijal neće poslužiti samo tome da i narod u neoslobođenim djelovima Jugoslavije sazna istinu o zločinima fašističkih pasa, niti samo tome da o njima sazna i čitava slobodoljubljiva svjetska javnost, nego je pravi smisao prikupljanja tih podataka osiguranje surove kazne za svakog pojedinog zločinca. Osigurati da će zlikovca stići zaslužena kazna pa ma gdje se on sklonio i skrio, ma što upotrijebio da svoje zločine prikrije.

Sve podatke treba slati na Propagandni odsjek N. O. Vijeća Jugoslavije.

Na čelu ove brošure donosimo notu Sovjetske vlade o odgovornosti za zločine hitlerovskih bandita i njihovih pomagača.

**PROPAGANDNI OTSJEK
N. O. VIJEĆA JUGOSLAVIJE**

NOTA SOVJETSKE VLADE

**o odgovornosti hitlerovskih osvajača i njihovih
pomagača za zločine koje su izvršili u okupiranim
državama Evrope**

Pretsednik Saveta narodnih komesara SSSR, J. V. Staljin, upoznavši se sa apelom koji su mu uputile zemlje privremeno okupirane od hitlerovske Nemačke da izvrši svečano upozorenje na odgovornosti za zločine koje vrše hitlerovci na teritorijama koje su okupirali, naredio je Narodnom komesaru inostranih dela da stavi do znanja vladama Čehoslovačke, Poljske, Jugoslavije, Norveške, Grčke, Belgije, Holandije i Luksemburga i Francuskom nacionalnom komitetu sledeću izjavu sovjetske vlade:

Sovjetska vlada i sav sovjetski narod odnose se sa osećanjem bratske solidarnosti i dubokom simpatijom prema stradanjima i oslobodilačkoj borbi naroda evropskih zemalja, okupiranih od strane hitlerovske Nemačke. Beda, poniženja i mučenja, koje tim narodima pričinjava hitlerovska tiranija, tim su više razumljivi narodima Sovjetskog Saveza, što hitlerovski osvajači u privremeno okupiranim sovjetskim reonima izvršuju u čudovišnim razmerama svoja zločinačka dela — masovna ubistva mirnih građana, rušenje gradova i sela, pljačkanje i uništavanje stanovništva, zverska nasilja nad ženama, decom i starcima, odvođenje u ropstvo stotina hiljada ljudi.

Podaci koji su o zverstvima hitlerovskih okupatora i njihovih pomagača saopšteni Sovjetskoj vladi

ponovo potvrđuju sveopšti predumišljajni karakter njihovih krvavih zločina. Ti podaci svedoče o tome, da su nemačka fašistička vlada i njeni pomagači, koji žele da porobe narode okupiranih zemalja, da razruše njihovu kulturu i ponize njihovo nacionalno dostojanstvo, postavili sebi za cilj i neposredno sadističko istrebljivanje znatnog dela stanovništva na osvojenoj teritoriji.

Sovjetska vlada konstatuje u isto vreme da fašistima nije pošlo za rukom, ni metodama zastrašivanja i podmićivanja, ni raspaljivanjem rasne mržnje, ni pljačkom, ni glađu, ni krvavim nasiljem da slomiju volju evropskih naroda za borbu protiv okupatora radi oslobođenja i uspostavljanja nezavisnosti svojih zemalja. Ne bojeći se neizbežnih žrtava koje sa sobom nosi ova pravedna oslobodilačka borba, ne poznajući samilosti prema neprijatelju, niti kompromisa sa njim i njegovim pomagačima, patrioti zemalja ugnjetenih od hitlerovaca primenjuju sva njima pristupačna sredstva za borbu sa osvajačima, od sabotaže do razvijanju narodnog partizanskog pokreta.

Muževni borci za čast, slobodu i nezavisnost naroda koje hitlerovci tlače ne zaustavljaju se ni pred čim, samo da bi hitlerovskim okupatorima i nemačkoj vojnoj mašini mogli naneti najveću moguću štetu. Oni potkopavaju vojno-industrijsku proizvodnju na okupiranim teritorijama, dejstvujući na različite načine, počev od smanjivanja tempa i kvatiteta rada, do štrajkova, masovnog napuštanja preduzeća, kvarenja mašina i proizvodnje, diverzionih akata u fabrikama, električnim centralama i rudnicima; oni organizuju bojkot privrednih liferacija nemačkim ugnjetačima; oni smetaju hitlerovcima da preduzimaju mere za vrbovanje i slanje u Nemačku inostranih radnika određenih na ropski rad radi proizvodnje oružja namenjenog protiv saveznika ugnjetenih naroda Evrope, oni, borci protiv ugnjeta-

vanj
uniš
ruše
mos
na t
teleg
pom
oku
vce,
kao
šteta
su,
part
men
patr
sa o
Van
oslo
jeda
nep
nim
od

M. M
stvin
bljer
svin
zver
ritor
činir
vaja
svoj
nem
čene
dipl

vanja od strane nemačkih razbojnika — imperijalista, uništavaju ili kvare vojne rezerve sirovina okupatora, ruše neprijateljske komunikacije, skidajući šine, rušeći mostove, izbacujući vozove iz šina, izazivajući kvarove na trgovinskim lađama i vojnim brodovima, kidajući telegrafsku i telefonsku vezu: oni pružaju praktičnu pomoć akcijama savezničke avijacije nad teritorijom okupiranom od hitlerovaca; oni kažnjavaju smrću krijvice, organizatore i izvršioce hitlerovskih nasilja i terora, kao i izdajnike koji pomažu okupatorima. Najosetljivija šteta naneta je neprijatelju u onim zemljama u kojima su, po uzoru velikog pokreta narodnih osveta — partizana — koji se bore protiv okupatora u privremeno okupiranim delovima sovjetske teritorije, odani patrioti neustrašivo stupili na isti put oružane borbe sa osvajačima, kako se to naročito radi u Jugoslaviji. Van svake je sumnje da će uspešni razvitak te slavne oslobodilačke borbe u svim njenim oblicima postati jedan od najvažnijih uslova konačnog sloma opšteg neprijatelja i približice čas odmazde, na koji sa potpunim pravom pozivaju predstavnici zemalja okupiranih od hitlerovske Nemačke.

U notama Narodnog komesara inostranih dela V. M. Molotova, od 25 novembra 1941 o odvratnim zverstvima nemačkih vlasti prema sovjetskim vojnim zarobljenicima od 6 januara ove godine, o pljačkama na svima mestima, o ubijanju stanovništva i čudovišnim zverstvima nemačkih vlasti na osvojenoj sovjetskoj teritoriji, i od 27 aprila ove godine o čudovišnim zločinima, zverstvima i nasiljima nemačkih fašističkih osvajača u delovima sovjetske teritorije koje drže pod svojom okupacijom, kao i o odgovornosti za sve ovo nemačke vlade i vojne komande, — koje su bile upućene svim vladama sa kojima Sovjetski Savez održava diplomatske odnose, Sovjetska vlada je prenela „svu

odgovornost za nečovečanske i razbojničke akcije nemačkih trupa na zločinačku nemačku hitlerovsku vladu" i izjavila da „hitlerovska vlada i njeni pomagači neće izbeći surovu odgovornost i zasluženu kaznu za sve njihove nečuvane zločine izvršene protiv naroda SSSR i protiv svih slobodoljubljivih naroda". Sovjetska vlada isto je tako saopštila da njeni organi „vode detaljni spisak svih tih zločina hitlerovske vojske za koje sovjetski narod sa negodovanjem pravično traži i odmazdu koju će i dobiti".

Upoznavši se sada sa dobijenim obaveštenjima o strahovitim zločinima koje su hitlerovci po naredbi vlade i vojnih i građanskih vlasti Nemačke izvršili i sada vrše na teritoriji Francuske, Čehoslovačke, Poljske, Jugoslavije, Norveške, Grčke, Belgije, Holandije i Luksemburga, i predajući široj javnosti obaveštenje primljeno od predstavnika tih zemalja. Sovjetska vlada ovim ponovo izjavljuje glasno, sa svom odlučnošću i nesalomljivošću da zločinačka hitlerovska vlada i svi njeni pomagači moraju podneti i da će podneti zasluženu surovu kaznu za zločine izvršene protiv naroda Sovjetskog Saveza i protiv svih slobodoljubljivih naroda na teritoriji privremeno okupiranoj od nemačkih trupa i njihovih saradnika.

Sovjetska vlada odobrava i deli zakonitu težnju, izraženu u dobijenoj kolektivnoj noti, da se obezbedi predaja u ruke pravosuđa i poziv na odgovornost krivaca navedenih zločina, kao i izvršenje donetih presuda. Sovjetska vlada spremna je da podrži praktične mere savezničkih i prijateljskih vlada predviđene u tom cilju i računa, da će sve zainteresovane države pružiti jedne drugima uzajamnu pomoć u traženju, izdavanju i predavanju sudu i surovom kažnjavanju krivaca i njihovih saučesnika koji su krivi za organizaciju, podbadaње ili izvršenje zločina i na okupiranoj teritoriji.

nika
govo
cisti
akta
sarac
sude
stvu
čina
belsa
nizat
fašist
god
od h
nad
rovsl
udov
su n
naver
i nec
tribu
zakon
se ve
koje

o svi
zločin
za iz
da je
raniji
prizn
ljivor
celok
za uv
zove